

Πρὸς Ῥωμαίους

Παῦλος, δοῦλος Ἰησοῦ χριστοῦ, κλητὸς¹ ἀπόστολος, ἀφωρισμένος² εἰς **1**
εὐαγγέλιον θεοῦ, ὃ προεπηγγείλατο³ διὰ τῶν προφητῶν αὐτοῦ ἐν γραφαῖς **2**
ἀγίαις, περὶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, τοῦ γενομένου ἐκ σπέρματος⁴ Δαυὶδ κατὰ σάρκα, **3**
τοῦ ὀρισθέντος⁵ υἱοῦ θεοῦ ἐν δυνάμει, κατὰ πνεῦμα ἁγιωσύνης,⁶ ἐξ ἀναστάσεως
νεκρῶν, Ἰησοῦ χριστοῦ τοῦ κυρίου ἡμῶν, δι' οὗ ἐλάβομεν χάριν καὶ **5**
ἀποστολὴν⁸ εἰς ὑπακοήν⁹ πίστεως ἐν πᾶσιν τοῖς ἔθνεσιν, ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος
αὐτοῦ, ἐν οἷς ἐστὲ καὶ ὑμεῖς, κλητοὶ¹ Ἰησοῦ χριστοῦ: πᾶσιν τοῖς οὖσιν ἐν Ῥώμῃ **6**
ἀγαπητοῖς θεοῦ, κλητοῖς¹ ἁγίοις: χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ θεοῦ πατρὸς ἡμῶν
καὶ κυρίου Ἰησοῦ χριστοῦ.

¹ κλητός, called, summoned. ² ἀφορίζω, separate, set apart. ³ προεπαγγέλλομαι, promise beforehand. ⁴ σπέρμα, τος, τό, seed, offspring. ⁵ ὀρίζω, mark off by boundaries, determine. ⁶ ἁγιωσύνη, ης, ῆ, holiness, holy or sanctified state. ⁷ ἀνάστασις, εως, ῆ, resurrection, rising again. ⁸ ἀποστολή, ῆς, ῆ, apostleship, commission. ⁹ ὑπακοή, ῆς, ῆ, obedience. ¹⁰ Ῥώμη, ης, ῆ, Rome, strength.

Πρῶτον μὲν εὐχαριστῶ¹ τῷ θεῷ μου διὰ Ἰησοῦ χριστοῦ ὑπὲρ πάντων ὑμῶν, ὅτι 8
 ἡ πίστις ὑμῶν καταγγέλλεται² ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ. Μάρτυς³ γάρ μου ἐστὶν ὁ 9
 θεός, ᾧ λατρεύω⁴ ἐν τῷ πνεύματί μου ἐν τῷ εὐαγγελίῳ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, ὡς
 ἀδιαλείπτως⁵ μνησθῆναι⁶ ὑμῶν ποιῶμαι, πάντοτε⁷ ἐπὶ τῶν προσευχῶν⁸ μου 10
 δεόμενος,⁹ εἴ πως ἤδη ποτὲ¹⁰ εὐδοθήσομαι¹¹ ἐν τῷ θελήματι τοῦ θεοῦ ἔλθεῖν
 πρὸς ὑμᾶς. Ἐπιποθῶ¹² γὰρ ἰδεῖν ὑμᾶς, ἵνα τι μεταδῶ¹³ χάρισμα¹⁴ ὑμῖν 11
 πνευματικόν,¹⁵ εἰς τὸ στηριχθῆναι¹⁶ ὑμᾶς, τοῦτο δέ ἐστιν, συμπαρακληθῆναι¹⁷ 12
 ἐν ὑμῖν διὰ τῆς ἐν ἀλλήλοις πίστεως ὑμῶν τε καὶ ἐμοῦ. Οὐ θέλω δὲ ὑμᾶς 13
 ἀγνοεῖν,¹⁸ ἀδελφοί, ὅτι πολλάκις¹⁹ προεθέμην²⁰ ἔλθεῖν πρὸς ὑμᾶς – καὶ
 ἐκωλύθη²¹ ἄχρι²² τοῦ δεῦρο²³ – ἵνα τινὰ καρπὸν σχῶ καὶ ἐν ὑμῖν, καθὼς καὶ ἐν
 τοῖς λοιποῖς ἔθνεσιν. Ἑλληνσὶν²⁴ τε καὶ βαρβάρους,²⁵ σοφοῖς²⁶ τε καὶ ἀνοήτοις²⁷ 14
 ὀφειλέτης²⁸ εἰμί: οὕτως τὸ κατ' ἐμὲ πρόθυμον²⁹ καὶ ὑμῖν τοῖς ἐν Ῥώμῃ³⁰ 15

¹εὐχαριστέω, give thanks, thank. ²καταγγέλλω, proclaim, declare openly. ³μάρτυς, υἱός, ὁ, witness. ⁴λατρεύω, serve, worship. ⁵ἀδιαλείπτως, constantly, unceasingly. ⁶μνησθῆναι, ἀνάμνησις, ἡ, remembrance, mention. ⁷πάντοτε, always, at all times. ⁸προσευχή, ἡ, ἡ, prayer, place for prayer. ⁹δέομαι, ask, request. ¹⁰ποτέ, once, at some time. ¹¹εὐδοθῆναι, cause to prosper. ¹²ἐπιποθέω, long for, strain after. ¹³μεταδίδωμι, give a share of, share. ¹⁴χάρισμα, τὸ, τό, gift, undeserved favor. ¹⁵πνευματικός, spiritual. ¹⁶στηρίζω, establish, fix firmly. ¹⁷συμπαρακαλέω, invite, encourage along with others. ¹⁸ἀγνοέω, not know, be unaware. ¹⁹πολλάκις, often, many times. ²⁰προτίθεμαι, purpose, design beforehand. ²¹κωλύω, forbid, hinder. ²²ἄχρι, as far as, up to (gen). ²³δεῦρο, until now, come here! ²⁴Ἑλλήν, Ἕλληνας, ὁ, Greek, Hellenic. ²⁵βάρβαρος, barbarous, barbarian. ²⁶σοφός, wise. ²⁷ἀνόητος, foolish, thoughtless. ²⁸ὀφειλέτης, οὗ, ὁ, debtor, sinner. ²⁹πρόθυμος, willing, ready. ³⁰Ῥώμη, ἡ, ἡ, Rome, strength.

εὐαγγελίσασθαι. Οὐ γὰρ ἐπαισχύνομαι¹ τὸ εὐαγγέλιον τοῦ χριστοῦ: δύναμις 16
 γὰρ θεοῦ ἐστὶν εἰς σωτηρίαν² παντὶ τῷ πιστεύοντι, Ἰουδαίῳ τε πρῶτον καὶ
 Ἕλληνι.³ Δικαιοσύνη γὰρ θεοῦ ἐν αὐτῷ ἀποκαλύπτεται⁴ ἐκ πίστεως εἰς πίστιν, 17
 καθὼς γέγραπται, Ὁ δὲ δίκαιος ἐκ πίστεως ζήσεται.

Ἀποκαλύπτεται⁴ γὰρ ὀργή⁵ θεοῦ ἀπ' οὐρανοῦ ἐπὶ πᾶσαν ἀσέβειαν⁶ καὶ ἀδικίαν⁷ 18
 ἀνθρώπων τῶν τὴν ἀλήθειαν ἐν ἀδικίᾳ⁷ κατεχόντων: ⁸διότι⁹ τὸ γνωστὸν¹⁰ τοῦ 19
 θεοῦ φανερόν¹¹ ἐστὶν ἐν αὐτοῖς: ὁ γὰρ θεὸς αὐτοῖς ἐφάνερωσεν.¹² Τὰ γὰρ ἀόρατα 20
 αὐτοῦ ἀπὸ κτίσεως¹⁴ κόσμου τοῖς ποιήμασιν¹⁵ νοούμενα¹⁶ καθαροῦται,¹⁷ ἢ τε
 αἰῶδιος¹⁸ αὐτοῦ δύναμις καὶ θειότης,¹⁹ εἰς τὸ εἶναι αὐτοὺς ἀναπολογήτους: ²⁰διότι⁹ 21
 γνόντες τὸν θεόν, οὐχ ὡς θεὸν ἐδόξασαν ἢ εὐχαρίστησαν,²¹ ἀλλ' ἐματαιώθησαν²²
 ἐν τοῖς διαλογισμοῖς²³ αὐτῶν, καὶ ἐσκοτίσθη²⁴ ἡ ἀσύνετος²⁵ αὐτῶν καρδία. 22

¹ ἐπαισχύνομαι, be ashamed, am ashamed. ² σωτηρία, ας, ἡ, salvation, deliverance. ³ Ἕλλην, ηνος, ὁ, Greek, Hellene. ⁴ ἀποκαλύπτω, reveal, uncover. ⁵ ὀργή, ἥς, ἡ, wrath, anger. ⁶ ἀσέβεια, ας, ἡ, ungodliness, impiety. ⁷ ἀδικία, ας, ἡ, unrighteousness. ⁸ κατέχω, hold back, hold fast. ⁹ διότι, because, on this account. ¹⁰ γνωστός, known, acquaintance. ¹¹ φανερός, manifest, apparent. ¹² φανερώω, reveal, manifest. ¹³ ἀόρατος, invisible, unseen. ¹⁴ κτίσις, εως, ἡ, creation, creature. ¹⁵ ποίημα, τος, τό, work, creation. ¹⁶ νοέω, understand, consider. ¹⁷ καθαροῦμαι, perceive, discern clearly. ¹⁸ αἰῶδιος, eternal, everlasting. ¹⁹ θειότης, ητος, ἡ, divinity, divine nature. ²⁰ ἀναπολόγητος, without excuse, inexcusable. ²¹ εὐχαριστέω, give thanks, thank. ²² ματαιώω, become vain. ²³ διαλογισμός, οὔ, ὁ, reasoning, questioning. ²⁴ σκοτίζω, darken. ²⁵ ἀσύνετος, without understanding, unintelligent.

Φάσκοντες¹ εἶναι σοφοί² ἐμωράνθησαν,³ καὶ ἥλλαξαν⁴ τὴν δόξαν τοῦ ἀφθάρτου⁵ ²³
 θεοῦ ἐν ὁμοιώματι⁶ εἰκόνης⁷ φθαρτοῦ⁸ ἀνθρώπου καὶ πετεινῶν⁹ καὶ τετραπόδων
 καὶ ἑρπετῶν.¹¹

Διὸ καὶ παρέδωκεν αὐτοὺς ὁ θεὸς ἐν ταῖς ἐπιθυμίαις¹² τῶν καρδιῶν αὐτῶν εἰς ²⁴
 ἀκαθαρσίαν,¹³ τοῦ ἀτιμάζεσθαι¹⁴ τὰ σώματα αὐτῶν ἐν ἑαυτοῖς: οἵτινες ²⁵
 μετήλλαξαν¹⁵ τὴν ἀλήθειαν τοῦ θεοῦ ἐν τῷ ψεύδει,¹⁶ καὶ ἐσεβάσθησαν¹⁷ καὶ
 ἐλάτρευσαν¹⁸ τῇ κτίσει¹⁹ παρὰ τὸν κτίσαντα,²⁰ ὃς ἐστὶν εὐλογητὸς²¹ εἰς τοὺς
 αἰῶνας. Ἀμήν.

Διὰ τοῦτο παρέδωκεν αὐτοὺς ὁ θεὸς εἰς πάθη²² ἀτιμίας:²³ αἱ τε γὰρ θήλειαι²⁴ ²⁶
 αὐτῶν μετήλλαξαν¹⁵ τὴν φυσικὴν²⁵ χρήσιν²⁶ εἰς τὴν παρὰ φύσιν:²⁷ ὁμοίως²⁸ τε ²⁷

¹ φάσκω, affirm, assert. ² σοφός, wise. ³ μωραίνω, make foolish, make tasteless. ⁴ ἀλλάσσω, change, alter. ⁵ ἀφθαρτος, imperishable, immortal. ⁶ ὁμοίωμα, τος, τό, likeness, form. ⁷ εἰκὼν, ὄνος, ἡ, image, likeness. ⁸ φθαρτός, perishable, corruptible. ⁹ πετεινόν, ου, τό, bird. ¹⁰ τετράπους, four-footed animal, four-footed. ¹¹ ἑρπετόν, οὔ, τό, creeping thing, reptile. ¹² ἐπιθυμία, ας, ἡ, desire, passion. ¹³ ἀκαθαρσία, ας, ἡ, uncleanness, impurity. ¹⁴ ἀτιμάζω, dishonor, disgrace. ¹⁵ μεταλλάσσω, exchange, change. ¹⁶ ψεύδος, ους, τό, lie. ¹⁷ σεβάζομαι, worship. ¹⁸ λατρεύω, serve, worship. ¹⁹ κτίσις, εως, ἡ, creation, creature. ²⁰ κτίζω, create, form. ²¹ εὐλογητός, well spoken of, blessed. ²² πάθος, ους, τό, suffering, pain. ²³ ἀτιμία, ας, ἡ, dishonor, disgrace. ²⁴ θήλυς, female, woman. ²⁵ φυσικός, natural, according to nature. ²⁶ χρήσις, εως, ἡ, use, function. ²⁷ φύσις, εως, ἡ, nature, inherent nature. ²⁸ ὁμοίως, likewise, in like manner.

καὶ οἱ ἄρρενες,¹ ἀφέντες τὴν φυσικὴν² χρῆσιν³ τῆς θηλείας,⁴ ἐξεκαύθησαν⁵ ἐν τῇ
 ὀρέξει⁶ αὐτῶν εἰς ἀλλήλους, ἄρσενες¹ ἐν ἄρσεσιν¹ τὴν ἀσχημοσύνην⁷
 κατεργαζόμενοι,⁸ καὶ τὴν ἀντιμισθίαν⁹ ἣν ἔδει τῆς πλάνης¹⁰ αὐτῶν ἐν ἑαυτοῖς
 ἀπολαμβάνοντες.¹¹

Καὶ καθὼς οὐκ ἐδοκίμασαν¹² τὸν θεὸν ἔχειν ἐν ἐπιγνώσει,¹³ παρέδωκεν αὐτοὺς ὁ 28
 θεὸς εἰς ἀδόκιμον¹⁴ νοῦν,¹⁵ ποιεῖν τὰ μὴ καθήκοντα,¹⁶ πεπληρωμένους πάσῃ 29
 ἀδικίᾳ,¹⁷ πορνείᾳ,¹⁸ πονηρίᾳ,¹⁹ πλεονεξίᾳ,²⁰ κακίᾳ·²¹ μεστοὺς²² φθόνου,²³ φόνου,²⁴
 ἔριδος,²⁵ δόλου,²⁶ κακοηθείας·²⁷ ψιθυριστάς,²⁸ καταλάλους,²⁹ θεοστυγεῖς,³⁰ 30
 ὑβριστάς,³¹ ὑπερηφάνους,³² ἀλαζόνας,³³ ἐφευρετὰς³⁴ κακῶν, γονεῦσιν³⁵ ἀπειθεῖς,³⁶
 ἀσυνέτους,³⁷ ἀσυνθέτους,³⁸ ἀστοργούς,³⁹ ἀσπόνδους,⁴⁰ ἀνελεήμονας·⁴¹ οἵτινες τὸ 31

¹ ἄρσεν, male. ² φυσικός, natural, according to nature. ³ χρῆσις, εως, ἡ, use, function. ⁴ θῆλυς, female, woman. ⁵ ἐκκαίωμαι, kindle, be inflamed. ⁶ ὀρεξις, εως, ἡ, longing, desire. ⁷ ἀσχημοσύνη, ης, ἡ, disgraceful deed, unseemliness. ⁸ κατεργάζομαι, work out, produce. ⁹ ἀντιμισθία, ας, ἡ, reward, recompense. ¹⁰ πλάνη, ης, ἡ, wandering, error. ¹¹ ἀπολαμβάνω, receive from, get back. ¹² δοκιμάζω, prove, approve. ¹³ ἐπίγνωσις, εως, ἡ, knowledge, discernment. ¹⁴ ἀδόκιμος, not passing the test, rejected. ¹⁵ νοῦς, ὁ, mind, reasoning faculty. ¹⁶ καθήκω, be proper or fitting, it is fitting. ¹⁷ ἀδικία, ας, ἡ, unrighteousness. ¹⁸ πορνεία, ας, ἡ, fornication, idolatry. ¹⁹ πονηρία, ας, ἡ, iniquity, wickedness. ²⁰ πλεονεξία, ας, ἡ, covetousness, avarice. ²¹ κακία, ας, ἡ, malice, evil. ²² μεστός, full. ²³ φθόνος, ου, ὁ, envy, grudge. ²⁴ φόνος, ου, ὁ, murder, slaughter. ²⁵ ἔρις, ιδος, ἡ, strife, contention. ²⁶ δόλος, ου, ὁ, guile, deceit. ²⁷ κακοήθεια, ας, ἡ, malice, malevolence. ²⁸ ψιθυριστής, οὔ, ὁ, gossip, secret slanderer. ²⁹ κατάλαλος, ου, ὁ, slanderous, back-biting. ³⁰ θεοστυγής, hating God, hateful to God. ³¹ ὑβριστής, οὔ, ὁ, violent, insolent. ³² ὑπερήφανος, arrogant, haughty. ³³ ἀλαζών, ονος, ὁ, impostor, boaster. ³⁴ ἐφευρετής, ου, ὁ, inventor, discoverer. ³⁵ γονεὺς, εως, ὁ, parent. ³⁶ ἀπειθής, disobedient, unbelieving. ³⁷ ἀσύνετος, without understanding, unintelligent. ³⁸ ἀσυνθέτος, faithless, untrustworthy. ³⁹ ἀστοργός, without natural affection, unfeeling. ⁴⁰ ἀσπόνδος, irreconcilable, implacable. ⁴¹ ἀνελεήμων, unmerciful, without compassion.

δικαίωμα¹ τοῦ θεοῦ ἐπιγινόντες,² ὅτι οἱ τὰ τοιαῦτα πράσσοντες³ ἄξιοι⁴ θανάτου
εἰσὶν, οὐ μόνον αὐτὰ ποιοῦσιν, ἀλλὰ καὶ συνευδοκοῦσιν⁵ τοῖς πράσσουσιν.³

Διὸ ἀναπολόγητος⁶ εἶ, ὦ⁷ ἄνθρωπε πᾶς ὁ κρίνων: ἐν ᾧ γὰρ κρίνεις τὸν ἕτερον, **2**
σεαυτὸν⁸ κατακρίνεις,⁹ τὰ γὰρ αὐτὰ πράσσεις³ ὁ κρίνων. Οἶδαμεν δὲ ὅτι τὸ **2**
κρίμα¹⁰ τοῦ θεοῦ ἐστὶν κατὰ ἀλήθειαν ἐπὶ τοὺς τὰ τοιαῦτα πράσσοντας.³ **3**
Λογίζῃ¹¹ δὲ τοῦτο, ὦ⁷ ἄνθρωπε ὁ κρίνων τοὺς τὰ τοιαῦτα πράσσοντας³ καὶ
ποιῶν αὐτά, ὅτι σὺ ἐκφεύξῃ¹² τὸ κρίμα¹⁰ τοῦ θεοῦ; Ἡ τοῦ πλούτου¹³ τῆς **4**
χρηστότητος¹⁴ αὐτοῦ καὶ τῆς ἀνοχῆς¹⁵ καὶ τῆς μακροθυμίας¹⁶ καταφρονεῖς,¹⁷
ἀγνοῶν¹⁸ ὅτι τὸ χρηστὸν¹⁹ τοῦ θεοῦ εἰς μετάνοιαν²⁰ σε ἄγει; Κατὰ δὲ τὴν **5**
σκληρότητά²¹ σου καὶ ἀμετανόητον²² καρδίαν θησαυρίζεις²³ σεαυτῷ⁸ ὀργὴν²⁴ ἐν
ἡμέρᾳ ὀργῆς²⁴ καὶ ἀποκαλύψεως²⁵ καὶ δικαιοκρισίας²⁶ τοῦ θεοῦ, ὃς ἀποδώσει²⁷ **6**

¹ δικαίωμα, τος, τό, regulation, righteous deed. ² ἐπιγινώσκω, recognise, come to know. ³ πράσσω, do, perform. ⁴ ἄξιος, worthy, deserving. ⁵ συνευδοκέω, consent, approve. ⁶ ἀναπολόγητος, without excuse, inexcusable. ⁷ ὦ, Oh! omega. ⁸ σεαυτοῦ, yourself, of you. ⁹ κατακρίνω, condemn. ¹⁰ κρίμα, ος, τό, judgment, verdict. ¹¹ λογίζομαι, calculate, consider. ¹² ἐκφεύγω, flee away, flee out. ¹³ πλοῦτος, ου, ό, wealth, riches. ¹⁴ χρηστότης, ητος, ή, goodness, kindness. ¹⁵ ἀνοχή, ης, ή, forbearance. ¹⁶ μακροθυμία, ας, ή, long-suffering, patience. ¹⁷ καταφρονέω, think little of, despise. ¹⁸ ἀγνοέω, not know, be unaware. ¹⁹ χρηστός, good, kind. ²⁰ μετάνοια, ας, ή, repentance, change of mind. ²¹ σκληρότης, ητος, ή, hardness (of heart), stubbornness. ²² ἀμετανόητος, unrepentant. ²³ θησαυρίζω, lay up, store up. ²⁴ ὀργή, ης, ή, wrath, anger. ²⁵ ἀποκάλυψις, εως, ή, revelation, unveiling. ²⁶ δικαιοκρισία, ας, ή, righteous judgment, just judgment. ²⁷ ἀποδίδωμι, give back, pay.

ἐκάστω κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ: τοῖς μὲν καθ' ὑπομονὴν¹ ἔργου ἀγαθοῦ δόξαν καὶ 7
 τιμὴν² καὶ ἀφθαρσίαν³ ζητοῦσιν, ζωὴν αἰώνιον: τοῖς δὲ ἐξ ἐριθείας,⁴ καὶ 8
 ἀπειθοῦσιν⁵ μὲν τῇ ἀληθείᾳ πειθομένοις δὲ τῇ ἀδικίᾳ,⁶ θυμὸς⁷ καὶ ὀργή,⁸ θλίψεις⁹ 9
 καὶ στενοχωρία,¹⁰ ἐπὶ πᾶσαν ψυχὴν ἀνθρώπου τοῦ κατεργαζομένου¹¹ τὸ κακόν,
 Ἰουδαίου τε πρῶτον καὶ Ἑλληνοῦ:¹² δόξα δὲ καὶ τιμὴ² καὶ εἰρήνη παντὶ τῷ 10
 ἐργαζομένῳ¹³ τὸ ἀγαθόν, Ἰουδαίῳ τε πρῶτον καὶ Ἑλληνι:¹² οὐ γὰρ ἐστὶν 11
 προσωποληψία¹⁴ παρὰ τῷ θεῷ. Ὅσοι γὰρ ἀνόμως¹⁵ ἥμαρτον,¹⁶ ἀνόμως¹⁵ καὶ 12
 ἀπολοῦνται: καὶ ὅσοι ἐν νόμῳ ἥμαρτον,¹⁶ διὰ νόμου κριθήσονται: οὐ γὰρ οἱ 13
 ἀκροαταὶ¹⁷ τοῦ νόμου δίκαιοι παρὰ τῷ θεῷ, ἀλλ' οἱ ποιηταὶ¹⁸ τοῦ νόμου
 δικαιωθήσονται.¹⁹ Ὅταν γὰρ ἔθνη τὰ μὴ νόμον ἔχοντα φύσει²⁰ τὰ τοῦ νόμου 14
 ποιῇ, οὗτοι, νόμον μὴ ἔχοντες, ἑαυτοῖς εἰσιν νόμος: οἵτινες ἐνδείκνυνται²¹ τὸ 15
 ἔργον τοῦ νόμου γραπτὸν²² ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν, συμμαρτυροῦσιν²³ αὐτῶν

¹ ὑπομονή, ἤς, ἡ, endurance, perseverance. ² τιμή, ἤς, ἡ, honor, price. ³ ἀφθαρσία, ας, ἡ, incorruptibility, immortality. ⁴ ἐριθεία, ας, ἡ, rivalry, ambition. ⁵ ἀπειθέω, disbelieve, disobey. ⁶ ἀδικία, ας, ἡ, unrighteousness. ⁷ θυμός, ου, ὁ, wrath, outburst of passion. ⁸ ὀργή, ἤς, ἡ, wrath, anger. ⁹ θλίψις, εως, ἡ, tribulation, persecution. ¹⁰ στενοχωρία, ας, ἡ, difficulty, distress. ¹¹ κατεργάζομαι, work out, produce. ¹² Ἑλλήν, ηνος, ὁ, Greek, Hellene. ¹³ ἐργάζομαι, work, word. ¹⁴ προσωποληψία, ας, ἡ, partiality, favoritism. ¹⁵ ἀνόμως, lawlessly, without law. ¹⁶ ἡμαρτάνω, I sinned. ¹⁷ ἀκροατής, οὔ, ὁ, hearer, hearer of. ¹⁸ ποιητής, οὔ, ὁ, maker, doer. ¹⁹ δικαιώω, justify, pronounce righteous. ²⁰ φύσις, εως, ἡ, nature, inherent nature. ²¹ ἐνδείκνυμι, show forth, show. ²² γραπτός, written. ²³ συμμαρτυρέω, bear witness with, confirm.

τῆς συνειδήσεως,¹ καὶ μεταξὺ² ἀλλήλων τῶν λογισμῶν³ κατηγορούντων⁴ ἢ καὶ
 ἀπολογουμένων,⁵ ἐν ἡμέρᾳ ὅτε κρινεῖ ὁ θεὸς τὰ κρυπτὰ⁶ τῶν ἀνθρώπων, κατὰ 16
 τὸ εὐαγγέλιόν μου, διὰ Ἰησοῦ χριστοῦ.

Ἵδε σὺ Ἰουδαῖος ἐπονομάζῃ,⁷ καὶ ἐπαναπαύῃ⁸ τῷ νόμῳ, καὶ καυχᾶσαι⁹ ἐν θεῷ, καὶ 17
 γινώσκεις τὸ θέλημα, καὶ δοκιμάζεις¹⁰ τὰ διαφέροντα,¹¹ κατηχούμενος¹² ἐκ τοῦ
 νόμου, πέποιθάς τε σεαυτὸν¹³ ὁδηγὸν¹⁴ εἶναι τυφλῶν, φῶς τῶν ἐν σκότει,¹⁵ 19
 παιδευτὴν¹⁶ ἀφρόνων,¹⁷ διδάσκαλον νηπίων,¹⁸ ἔχοντα τὴν μὀρφωσιν¹⁹ τῆς
 γνώσεως²⁰ καὶ τῆς ἀληθείας ἐν τῷ νόμῳ: ὁ οὖν διδάσκων ἕτερον, σεαυτὸν¹³ οὐ 21
 διδάσκεις; Ὁ κηρύσσων μὴ κλέπτειν,²¹ κλέπτεις; Ὁ λέγων μὴ μοιχεύειν,²² 22
 μοιχεύεις;²² Ὁ βδελυσσόμενος²³ τὰ εἰδωλα,²⁴ ἱεροσυλεῖς;²⁵ Ὁς ἐν νόμῳ 23
 καυχᾶσαι,⁹ διὰ τῆς παραβάσεως²⁶ τοῦ νόμου τὸν θεὸν ἀτιμάζεις;²⁷ Τὸ γὰρ ὄνομα 24

¹ συνειδήσις, εως, ἡ, conscience. ² μεταξύ, between, after. ³ λογισμός, οὐ, ὁ, reasoning, reflection. ⁴ κατηγορέω, accuse, charge. ⁵ ἀπολογέομαι, defend one's self, give a defense. ⁶ κρυπτός, hidden, secret. ⁷ ἐπονομάζω, name, impose a name on. ⁸ ἐπαναπαύομαι, rest, rest upon. ⁹ καυχάομαι, boast, glory. ¹⁰ δοκιμάζω, prove, approve. ¹¹ διαφέρω, differ, carry through. ¹² κατηχέω, teach by word of mouth. ¹³ σεαυτοῦ, yourself, of you. ¹⁴ ὁδηγός, οὐ, ὁ, leader, guide. ¹⁵ σκότος, οὐς, τό, darkness. ¹⁶ παιδευτής, οὐ, ὁ, instructor, one who disciplines. ¹⁷ ἄφρων, foolish, senseless. ¹⁸ νήπιος, infant, child. ¹⁹ μὀρφωσις, εως, ἡ, embodiment, form. ²⁰ γνώσις, εως, ἡ, wisdom, knowledge. ²¹ κλέπτω, steal. ²² μοιχεύω, commit adultery. ²³ βδελύσσομαι, detest, abhor. ²⁴ εἶδωλον, οὐ, τό, image, idol. ²⁵ ἱεροσυλέω, rob temples, commit sacrilege. ²⁶ παράβασις, εως, ἡ, going aside, transgression. ²⁷ ἀτιμάζω, dishonor, disgrace.

τοῦ θεοῦ δι' ὑμᾶς βλασφημεῖται¹ ἐν τοῖς ἔθνεσιν, καθὼς γέγραπται. Περιτομή² ²⁵
 μὲν γὰρ ὠφελεῖ,³ ἐὰν νόμον πράσσης;⁴ ἐὰν δὲ παραβάτης⁵ νόμου ᾦς, ἡ
 περιτομή² σου ἀκροβυστία⁶ γέγονεν. Ἐὰν οὖν ἡ ἀκροβυστία⁶ τὰ δικαιώματα⁷ ²⁶
 τοῦ νόμου φυλάσση,⁸ οὐχὶ ἡ ἀκροβυστία⁶ αὐτοῦ εἰς περιτομὴν² λογισθήσεται;⁹ ²⁷
 Καὶ κρινεῖ ἡ ἐκ φύσεως¹⁰ ἀκροβυστία,⁶ τὸν νόμον τελοῦσα,¹¹ σὲ τὸν διὰ
 γράμματος¹² καὶ περιτομῆς² παραβάτην⁵ νόμου; Οὐ γὰρ ὁ ἐν τῷ φανερώ¹³ ²⁸
 Ἰουδαῖός ἐστιν, οὐδὲ ἡ ἐν τῷ φανερώ¹³ ἐν σαρκὶ περιτομή;² ἀλλ' ὁ ἐν τῷ κρυπτῷ ²⁹
 Ἰουδαῖος, καὶ περιτομή² καρδίας ἐν πνεύματι, οὐ γράμματι:¹² οὗ ὁ ἔπαινος¹⁵
 οὐκ ἐξ ἀνθρώπων, ἀλλ' ἐκ τοῦ θεοῦ.

Τί οὖν τὸ περισσὸν¹⁶ τοῦ Ἰουδαίου, ἢ τίς ἡ ὠφέλεια¹⁷ τῆς περιτομῆς;² Πολὺ κατὰ ³
 πάντα τρόπον:¹⁸ πρῶτον μὲν γὰρ ὅτι ἐπιστεύθησαν τὰ λόγια¹⁹ τοῦ θεοῦ. Τί γὰρ ³
 εἰ ἡπίστησάν²⁰ τινες; Μὴ ἡ ἀπιστία²¹ αὐτῶν τὴν πίστιν τοῦ θεοῦ καταργήσῃ;²² ⁴

¹ βλασφημέω, revile, blaspheme. ² περιτομή, ἡς, ἡ, circumcision. ³ ὠφελέω, profit, help. ⁴ πράσσω, do, perform. ⁵ παραβάτης, ου, ὁ, transgressor. ⁶ ἀκροβυστία, ας, ἡ, uncircumcision, foreskin. ⁷ δικαίωμα, τος, τό, regulation, righteous deed. ⁸ φυλάσσω, guard, keep. ⁹ λογίζομαι, calculate, consider. ¹⁰ φύσις, εως, ἡ, nature, inherent nature. ¹¹ τελέω, finish, fulfill. ¹² γράμμα, τος, τό, letter, writings. ¹³ φανερός, manifest, apparent. ¹⁴ κρυπτός, hidden, secret. ¹⁵ ἔπαινος, ου, ὁ, praise, commendation. ¹⁶ περισσός, excessive, abundant. ¹⁷ ὠφέλεια, ας, ἡ, benefit, advantage. ¹⁸ τρόπος, ου, ὁ, manner, way. ¹⁹ λόγιον, οὔ, τό, saying, oracle. ²⁰ ἀπιστέω, disbelieve, be faithless. ²¹ ἀπιστία, ας, ἡ, unbelief, unfaithfulness. ²² καταργέω, make ineffective, abolish.

Μὴ γένοιτο: γινέσθω δὲ ὁ θεὸς ἀληθής,¹ πᾶς δὲ ἄνθρωπος ψεύστης,² καθὼς
 γέγραπται, Ὅπως ἂν δικαιωθῇς³ ἐν τοῖς λόγοις σου, καὶ νικήσῃς⁴ ἐν τῷ
 κρίνεσθαί σε. Εἰ δὲ ἡ ἀδικία⁵ ἡμῶν θεοῦ δικαιοσύνην συνίστησιν,⁶ τί ἐροῦμεν; 5
 Μὴ ἄδικος⁷ ὁ θεὸς ὁ ἐπιφέρων⁸ τὴν ὀργήν;⁹ – κατὰ ἄνθρωπον λέγω – Μὴ 6
 γένοιτο: ἐπεὶ¹⁰ πῶς κρίνει ὁ θεὸς τὸν κόσμον; Εἰ γὰρ ἡ ἀλήθεια τοῦ θεοῦ ἐν τῷ 7
 ἐμῷ ψεύσματι¹¹ ἐπερίσσευσεν¹² εἰς τὴν δόξαν αὐτοῦ, τί ἔτι καὶ γὰρ ὡς ἁμαρτωλὸς
 κρίνομαι; Καὶ μὴ – καθὼς βλασφημούμεθα,¹⁴ καὶ καθὼς φασὶν τινες ἡμᾶς 8
 λέγειν – ὅτι Ποιήσωμεν τὰ κακὰ ἵνα ἔλθῃ τὰ ἀγαθὰ; Ὡν τὸ κρίμα¹⁵ ἔνδικόν¹⁶
 ἐστίν.

Τί οὖν; Προεχόμεθα;¹⁷ Οὐ πάντως;¹⁸ προηγιασάμεθα¹⁹ γὰρ Ἰουδαίους τε καὶ 9
 Ἕλληνας²⁰ πάντας ὑφ' ἁμαρτίαν εἶναι, καθὼς γέγραπται ὅτι Οὐκ ἔστιν δίκαιος 10
 οὐδὲ εἷς: οὐκ ἔστιν ὁ συνιών,²¹ οὐκ ἔστιν ὁ ἐκζητῶν²² τὸν θεόν: πάντες ἐξέκλιναν, 11

¹ ἀληθής, true, unconcealed. ² ψεύστης, ου, ὁ, liar, deceiver. ³ δικαιώω, justify, pronounce righteous. ⁴ νικάω, overcome, conquer. ⁵ ἀδικία, ας, ἡ, unrighteousness. ⁶ συνίστημι, commend (transitive), stand with. ⁷ ἄδικος, unjust, unrighteous. ⁸ ἐπιφέρω, bring upon, inflict. ⁹ ὀργή, ἥς, ἡ, wrath, anger. ¹⁰ ἐπεὶ, when, since. ¹¹ ψεύσμα, τος, τό, lie, falsehood. ¹² περισσεύω, abound, be rich. ¹³ ἁμαρτωλός, ου, ὁ, sinner. ¹⁴ βλασφημέω, revile, blaspheme. ¹⁵ κρίμα, ος, τό, judgment, verdict. ¹⁶ ἔνδικος, righteous, just. ¹⁷ προέχω, excel, surpass. ¹⁸ πάντως, altogether, by all means. ¹⁹ προαιτιάομαι, accuse beforehand. ²⁰ Ἕλληνας, ηνος, ὁ, Greek, Hellene. ²¹ συνίημι, understand, consider. ²² ἐκζητέω, seek out, inquire. ²³ ἐκκλίνω, deviate, turn away.

ἅμα¹ ἡχρειώθησαν·² οὐκ ἔστιν ποιῶν χρηστότητα,³ οὐκ ἔστιν ἕως ἑνός· τάφος⁴ 13
 ἀνεωγμένος ὁ λάρυγξ⁵ αὐτῶν, ταῖς γλώσσαις αὐτῶν ἐδολιοῦσαν·⁶ ἰὸς⁷ ἀσπίδων⁸
 ὑπὸ τὰ χεῖλη⁹ αὐτῶν· ὣν τὸ στόμα ἄρας¹⁰ καὶ πικρίας¹¹ γέμει·¹² ὀξεῖς¹³ οἱ πόδες 14
 αὐτῶν ἐκχέαι¹⁴ αἷμα· σύντριμμα¹⁵ καὶ ταλαιπωρία¹⁶ ἐν ταῖς ὁδοῖς αὐτῶν, καὶ 16
 ὁδὸν εἰρήνης οὐκ ἔγνωσαν· οὐκ ἔστιν φόβος¹⁷ θεοῦ ἀπέναντι¹⁸ τῶν ὀφθαλμῶν 18
 αὐτῶν.

Οἶδαμεν δὲ ὅτι ὅσα ὁ νόμος λέγει, τοῖς ἐν τῷ νόμῳ λαλεῖ, ἵνα πᾶν στόμα φραγῇ,¹⁹ 19
 καὶ ὑπόδικος²⁰ γένηται πᾶς ὁ κόσμος τῷ θεῷ· διότι²¹ ἐξ ἔργων νόμου οὐ 20
 δικαιωθήσεται²² πᾶσα σὰρξ ἐνώπιον αὐτοῦ· διὰ γὰρ νόμου ἐπίγνωσις²³ ἁμαρτίας.
 Νυνὶ²⁴ δὲ χωρὶς²⁵ νόμου δικαιοσύνη θεοῦ πεφανέρωται,²⁶ μαρτυρουμένη ὑπὸ 21
 τοῦ νόμου καὶ τῶν προφητῶν· δικαιοσύνη δὲ θεοῦ διὰ πίστεως Ἰησοῦ χριστοῦ 22

¹ ἅμα, at the same time. ² ἡχρειώω, am good for nothing. ³ χρηστότης, ητος, ή, goodness, kindness. ⁴ τάφος, ου, ό, grave, tomb. ⁵ λάρυγξ, γγος, ό, throat. ⁶ δολιόω, deceive, act deceitfully. ⁷ ἰός, ου, ό, rust, poison. ⁸ ἀσπίς, ἴδος, ή, asp. ⁹ χεῖλος, ους, τό, lip, edge. ¹⁰ ἄρας, ἄς, ή, curse, prayer or prayer for evil. ¹¹ πικρία, ας, ή, bitterness. ¹² γέμω, fill, am full of. ¹³ ὀξύς, sharp, swift. ¹⁴ ἐκχέω, pour out, shed. ¹⁵ σύντριμμα, τος, τό, destruction, ruin. ¹⁶ ταλαιπωρία, ας, ή, distress, misery. ¹⁷ φόβος, ου, ό, fear, terror. ¹⁸ ἀπέναντι, over against, before. ¹⁹ φράσσω, stop, shut. ²⁰ ὑπόδικος, answerable, accountable. ²¹ διότι, because, on this account. ²² δικαιόω, justify, pronounce righteous. ²³ ἐπίγνωσις, εως, ή, knowledge, discernment. ²⁴ νυνί, now, already. ²⁵ χωρίς, separate, apart from (gen). ²⁶ φανερόω, reveal, manifest.

εἰς πάντας καὶ ἐπὶ πάντας τοὺς πιστεύοντας· οὐ γάρ ἐστιν διαστολή·¹ πάντες 23
 γὰρ ἡμαρτον² καὶ ὑστεροῦνται³ τῆς δόξης τοῦ θεοῦ, δικαιούμενοι⁴ δωρεὰν⁵ τῇ 24
 αὐτοῦ χάριτι διὰ τῆς ἀπολυτρώσεως⁶ τῆς ἐν χριστῷ Ἰησοῦ· ὃν προέθετο⁷ ὁ θεὸς 25
 ἱλαστήριον,⁸ διὰ τῆς πίστεως, ἐν τῷ αὐτοῦ αἵματι, εἰς ἔνδειξιν⁹ τῆς δικαιοσύνης
 αὐτοῦ, διὰ τὴν πάρεσιν¹⁰ τῶν προγεγονότων¹¹ ἁμαρτημάτων,¹² ἐν τῇ ἀνοχῇ¹³ τοῦ 26
 θεοῦ· πρὸς ἔνδειξιν⁹ τῆς δικαιοσύνης αὐτοῦ ἐν τῷ νῦν καιρῷ, εἰς τὸ εἶναι αὐτὸν
 δίκαιον καὶ δικαιοῦντα⁴ τὸν ἐκ πίστεως Ἰησοῦ. Ποῦ¹⁴ οὖν ἡ καύχησις;¹⁵ 27
 Ἐξεκλείσθη.¹⁶ Διὰ ποίου¹⁷ νόμου; Τῶν ἔργων; Οὐχί, ἀλλὰ διὰ νόμου πίστεως. 28
 Λογίζομεθα¹⁸ οὖν πίστει δικαιοῦσθαι⁴ ἄνθρωπον, χωρὶς¹⁹ ἔργων νόμου. Ἡ 29
 Ἰουδαίων ὁ θεὸς μόνον; Οὐχὶ δὲ καὶ ἐθνῶν; Ναὶ²⁰ καὶ ἐθνῶν· ἐπέιπερ²¹ εἷς ὁ θεός, 30
 ὃς δικαιώσει⁴ περιτομὴν²² ἐκ πίστεως, καὶ ἀκροβυστίαν²³ διὰ τῆς πίστεως. 31
 Νόμον οὖν καταργοῦμεν²⁴ διὰ τῆς πίστεως; Μὴ γένοιτο· ἀλλὰ νόμον ἱστώμεν.

¹ διαστολή, ἧς, ἡ, difference, distinction. ² ἁμαρτάνω, I sinned. ³ ὑστερέω, lack, need. ⁴ δικαιόω, justify, pronounce righteous. ⁵ δωρεάν, without cost, without cause. ⁶ ἀπολύτρωσις, εως, ἡ, redemption, deliverance. ⁷ προτίθεμαι, purpose, design beforehand. ⁸ ἱλαστήριον, ου, τό, sin offering, covering. ⁹ ἐνδείξις, εως, ἡ, proof, sign. ¹⁰ πάρεσις, εως, ἡ, passing over, overlooking. ¹¹ προγίνομαι, happen before, be done before. ¹² ἁμάρτημα, τος, τό, sin, fault. ¹³ ἀνοχή, ἧς, ἡ, forbearance. ¹⁴ ποῦ, where?. ¹⁵ καύχησις, εως, ἡ, boasting, act of boasting. ¹⁶ ἐκκλείω, shut out, exclude. ¹⁷ ποῖος, what sort of? what? of what sort. ¹⁸ λογίζομαι, calculate, consider. ¹⁹ χωρίς, separate, apart from (gen). ²⁰ ναί, yes, truly. ²¹ ἐπέιπερ, since indeed, seeing that. ²² περιτομή, ἧς, ἡ, circumcision. ²³ ἀκροβυστία, ας, ἡ, uncircumcision, foreskin. ²⁴ καταργέω, make ineffective, abolish.

Τί οὖν ἐροῦμεν Ἀβραὰμ τὸν πατέρα ἡμῶν εὕρηκέναι κατὰ σάρκα; Εἰ γὰρ 4
 Ἀβραὰμ ἐξ ἔργων ἐδικαιώθη,¹ ἔχει καύχημα,² ἀλλ' οὐ πρὸς τὸν θεόν. Τί γὰρ ἡ 3
 γραφή λέγει; Ἐπίστευσεν δὲ Ἀβραὰμ τῷ θεῷ, καὶ ἐλογίσθη³ αὐτῷ εἰς
 δικαιοσύνην. Τῷ δὲ ἐργαζομένῳ⁴ ὁ μισθὸς⁵ οὐ λογίζεται³ κατὰ χάριν, ἀλλὰ 4
 κατὰ ὀφείλημα.⁶ Τῷ δὲ μὴ ἐργαζομένῳ,⁴ πιστεύοντι δὲ ἐπὶ τὸν δικαιούντα¹ τὸν 5
 ἀσεβῆ,⁷ λογίζεται³ ἡ πίστις αὐτοῦ εἰς δικαιοσύνην. Καθάπερ⁸ καὶ Δαυὶδ λέγει 6
 τὸν μακαρισμὸν⁹ τοῦ ἀνθρώπου, ᾧ ὁ θεὸς λογίζεται³ δικαιοσύνην χωρὶς¹⁰ ἔργων,
 Μακάριοι ὧν ἀφέθησαν αἱ ἀνομίαι,¹¹ καὶ ὧν ἐπεκαλύφθησαν¹² αἱ ἁμαρτίαι. 7
 Μακάριος ἀνὴρ ᾧ οὐ μὴ λογίσηται³ κύριος ἁμαρτίαν. Ὁ μακαρισμὸς⁹ οὖν 9
 οὗτος ἐπὶ τὴν περιτομήν,¹³ ἢ καὶ ἐπὶ τὴν ἀκροβυστίαν;¹⁴ Λέγομεν γὰρ ὅτι
 Ἐλογίσθη³ τῷ Ἀβραὰμ ἡ πίστις εἰς δικαιοσύνην. Πῶς οὖν ἐλογίσθη;³ Ἐν 10
 περιτομῇ¹³ ὄντι, ἢ ἐν ἀκροβυστίᾳ;¹⁴ Οὐκ ἐν περιτομῇ,¹³ ἀλλ' ἐν ἀκροβυστίᾳ:¹⁴ 11

¹ δικαιώω, justify, pronounce righteous. ² καύχημα, τος, τό, boasting, ground of boasting. ³ λογίζομαι, calculate, consider. ⁴ ἐργάζομαι, work, word. ⁵ μισθός, οὐ, ὁ, wages, reward. ⁶ ὀφείλημα, τος, τό, debt, that which is owed. ⁷ ἀσεβής, ungodly, impious. ⁸ καθάπερ, even as, just as. ⁹ μακαρισμός, οὐ, ὁ, blessing, regarding as happy. ¹⁰ χωρίς, separate, apart from (gen). ¹¹ ἀνομία, ας, ἡ, lawlessness, iniquity. ¹² ἐπικαλύπτω, cover up. ¹³ περιτομή, ἡς, ἡ, circumcision. ¹⁴ ἀκροβυστία, ας, ἡ, uncircumcision, foreskin.

καὶ σημεῖον ἔλαβεν περιτομῆς,¹ σφραγίδα² τῆς δικαιοσύνης τῆς πίστεως τῆς ἐν
τῇ ἀκροβυστίᾳ·³ εἰς τὸ εἶναι αὐτὸν πατέρα πάντων τῶν πιστευόντων δι'
ἀκροβυστίας,³ εἰς τὸ λογισθῆναι⁴ καὶ αὐτοῖς τὴν δικαιοσύνην· καὶ πατέρα 12
περιτομῆς¹ τοῖς οὐκ ἐκ περιτομῆς¹ μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῖς στοιχοῦσιν⁵ τοῖς
ἰχνεσιν⁶ τῆς πίστεως τῆς ἐν τῇ ἀκροβυστίᾳ³ τοῦ πατρὸς ἡμῶν Ἀβραάμ. Οὐ γὰρ 13
διὰ νόμου ἢ ἐπαγγελίας τῷ Ἀβραάμ ἢ τῷ σπέρματι⁷ αὐτοῦ, τὸ κληρονόμον⁸
αὐτὸν εἶναι τοῦ κόσμου, ἀλλὰ διὰ δικαιοσύνης πίστεως. Εἰ γὰρ οἱ ἐκ νόμου 14
κληρονόμοι,⁸ κεκένωται⁹ ἡ πίστις, καὶ κατήργηται¹⁰ ἡ ἐπαγγελία· ὁ γὰρ νόμος 15
ὀργὴν¹¹ κατεργάζεται·¹² οὗ¹³ γὰρ οὐκ ἔστιν νόμος, οὐδὲ παράβασις.¹⁴ Διὰ τοῦτο 16
ἐκ πίστεως, ἵνα κατὰ χάριν, εἰς τὸ εἶναι βεβαίαν¹⁵ τὴν ἐπαγγελίαν παντὶ τῷ
σπέρματι,⁷ οὐ τῷ ἐκ τοῦ νόμου μόνον, ἀλλὰ καὶ τῷ ἐκ πίστεως Ἀβραάμ, ὃς
ἔστιν πατὴρ πάντων ἡμῶν – καθὼς γέγραπται ὅτι Πατέρα πολλῶν ἐθνῶν 17

¹ περιτομή, ἥς, ἡ, circumcision. ² σφραγίς, ἴδος, ἡ, seal, signet ring. ³ ἀκροβυστία, ας, ἡ, uncircumcision, foreskin. ⁴ λογίζομαι, calculate, consider. ⁵ στοιχέω, walk orderly, follow. ⁶ ἶχνος, ους, τό, track, footprint. ⁷ σπέρμα, τος, τό, seed, offspring. ⁸ κληρονόμος, ου, ὁ, heir, inheritor. ⁹ κενόω, empty, make void. ¹⁰ καταργέω, make ineffective, abolish. ¹¹ ὀργή, ἥς, ἡ, wrath, anger. ¹² κατεργάζομαι, work out, produce. ¹³ οὗ, where, when. ¹⁴ παράβασις, εως, ἡ, going aside, transgression. ¹⁵ βέβαιος, firm, secure.

τέθεικά σε – κατέναντι¹ οὗ ἐπίστευσεν θεοῦ, τοῦ ζῶοποιούντος² τοὺς νεκρούς,
 καὶ καλοῦντος τὰ μὴ ὄντα ὡς ὄντα. Ὃς παρ' ἐλπίδα ἐπ' ἐλπίδι ἐπίστευσεν, εἰς 18
 τὸ γενέσθαι αὐτὸν πατέρα πολλῶν ἐθνῶν, κατὰ τὸ εἰρημένον, Οὕτως³ ἔσται τὸ
 σπέρμα⁴ σου. Καὶ μὴ ἀσθενήσας⁵ τῇ πίστει, οὐ κατενόησεν⁶ τὸ ἑαυτοῦ σῶμα 19
 ἤδη νενεκρωμένον⁷ – ἑκατονταέτης⁸ πού⁹ ὑπάρχων – καὶ τὴν νέκρωσιν¹⁰ τῆς
 μήτρας¹¹ Σάρρας·¹² εἰς δὲ τὴν ἐπαγγελίαν τοῦ θεοῦ οὐ διεκρίθη¹³ τῇ ἀπιστίᾳ,¹⁴ 20
 ἀλλ' ἐνεδυναμώθη¹⁵ τῇ πίστει, δοὺς δόξαν τῷ θεῷ, καὶ πληροφορηθεὶς¹⁶ ὅτι ὁ 21
 ἐπήγγελται,¹⁷ δυνατός¹⁸ ἐστὶν καὶ ποιῆσαι. Διὸ καὶ ἐλογίσθη¹⁹ αὐτῷ εἰς 22
 δικαιοσύνην. Οὐκ ἐγράφη δὲ δι' αὐτὸν μόνον, ὅτι ἐλογίσθη¹⁹ αὐτῷ· ἀλλὰ καὶ δι' 23
 ἡμᾶς, οἷς μέλλει λογιζεσθαι,¹⁹ τοῖς πιστεύουσιν ἐπὶ τὸν ἐγείραντα Ἰησοῦν τὸν
 κύριον ἡμῶν ἐκ νεκρῶν, ὃς παρεδόθη διὰ τὰ παραπτώματα²⁰ ἡμῶν, καὶ ἠγέρθη 25
 διὰ τὴν δικαίωσιν²¹ ἡμῶν.

¹ κατέναντι, over against, opposite. ² ζῶοποιέω, make alive, make to live. ³ οὕτως, thus, so. ⁴ σπέρμα, τος, τό, seed, offspring. ⁵ ἀσθενέω, be weak, sick. ⁶ κατανοέω, observe, understand. ⁷ νεκρόω, put to death, render weak. ⁸ ἑκατονταέτης, hundred years old. ⁹ πού, somewhere, about. ¹⁰ νέκρωσις, εως, ή, death, putting to death. ¹¹ μήτρα, ας, ή, womb. ¹² Σάρρα, ας, ή, Sarah. ¹³ διακρίνω, discriminate, judge. ¹⁴ ἀπιστία, ας, ή, unbelief, unfaithfulness. ¹⁵ ἐνδυναμώω, strengthen, empower. ¹⁶ πληροφορέω, fulfill, accomplish fully. ¹⁷ ἐπαγγέλλομαι, promise, profess. ¹⁸ δυνατός, powerful, possible. ¹⁹ λογίζομαι, calculate, consider. ²⁰ παράπτωμα, τος, τό, trespass, falling away. ²¹ δικαίωσις, εως, ή, justification, acquittal.

Δικαιωθέντες¹ οὖν ἐκ πίστεως, εἰρήνην ἔχομεν πρὸς τὸν θεὸν διὰ τοῦ κυρίου **5**
 ἡμῶν Ἰησοῦ χριστοῦ, δι' οὗ καὶ τὴν προσαγωγὴν² ἐσχήκαμεν τῇ πίστει εἰς τὴν **2**
 χάριν ταύτην ἐν ᾗ ἐστήκαμεν, καὶ καυχώμεθα³ ἐπ' ἐλπίδι τῆς δόξης τοῦ θεοῦ. **3**
 Οὐ μόνον δέ, ἀλλὰ καὶ καυχώμεθα³ ἐν ταῖς θλίψεσιν,⁴ εἰδότες ὅτι ἡ θλίψις⁴
 ὑπομονὴν⁵ κατεργάζεται,⁶ ἡ δὲ ὑπομονὴ⁵ δοκιμὴν,⁷ ἡ δὲ δοκιμὴ⁷ ἐλπίδα: ἡ δὲ **4**
 ἐλπίς οὐ καταισχύνει,⁸ ὅτι ἡ ἀγάπη τοῦ θεοῦ ἐκκέχυται⁹ ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν
 διὰ πνεύματος ἁγίου τοῦ δοθέντος ἡμῖν. Ἔτι γὰρ χριστός, ὄντων ἡμῶν **6**
 ἀσθενῶν,¹⁰ κατὰ καιρὸν ὑπὲρ ἀσεβῶν¹¹ ἀπέθανεν. Μόλις¹² γὰρ ὑπὲρ δικαίου τις **7**
 ἀποθανεῖται: ὑπὲρ γὰρ τοῦ ἀγαθοῦ τάχα¹³ τις καὶ τολμᾷ¹⁴ ἀποθανεῖν. **8**
 Συνίστησιν¹⁵ δὲ τὴν ἑαυτοῦ ἀγάπην εἰς ἡμᾶς ὁ θεός, ὅτι ἔτι ἁμαρτωλῶν¹⁶ ὄντων
 ἡμῶν χριστὸς ὑπὲρ ἡμῶν ἀπέθανεν. Πολλῶ οὖν μᾶλλον, δικαιωθέντες¹ νῦν ἐν **9**
 τῷ αἵματι αὐτοῦ, σωθησόμεθα δι' αὐτοῦ ἀπὸ τῆς ὀργῆς.¹⁷ Εἰ γὰρ ἐχθροὶ¹⁸ ὄντες **10**

¹δικαιόω, justify, pronounce righteous. ²προσαγωγή, ἤς, ἡ, access, approach. ³καυχάομαι, boast, glory. ⁴θλίψις, εὖς, ἡ, tribulation, persecution. ⁵ὑπομονή, ἤς, ἡ, endurance, perseverance. ⁶κατεργάζομαι, work out, produce. ⁷δοκιμή, ἤς, ἡ, proof, approval. ⁸καταισχύνω, put to shame, shame. ⁹ἐκχέω, pour out, shed. ¹⁰ἀσθενής, weak, infirm. ¹¹ἀσεβής, ungodly, impious. ¹²μόλις, with difficulty, hardly. ¹³τάχα, perhaps, possibly. ¹⁴τολμάω, dare, endure. ¹⁵συνίστημι, commend (transitive), stand with. ¹⁶ἁμαρτωλός, ου, ὁ, sinner. ¹⁷ὀργή, ἤς, ἡ, wrath, anger. ¹⁸ἐχθρός, hating, enemy (as a noun).

κατηλλάγημεν¹ τῷ θεῷ διὰ τοῦ θανάτου τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, πολλῶ μᾶλλον
καταλλαγέντες¹ σωθησόμεθα ἐν τῇ ζωῇ αὐτοῦ: οὐ μόνον δέ, ἀλλὰ καὶ 11
καυχώμενοι² ἐν τῷ θεῷ διὰ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ χριστοῦ, δι' οὗ νῦν τὴν
καταλλαγὴν³ ἐλάβομεν.

Διὰ τοῦτο, ὥσπερ⁴ δι' ἐνὸς ἀνθρώπου ἡ ἁμαρτία εἰς τὸν κόσμον εἰσῆλθεν, καὶ διὰ 12
τῆς ἁμαρτίας ὁ θάνατος, καὶ οὕτως εἰς πάντας ἀνθρώπους ὁ θάνατος διῆλθεν,⁵
ἐφ' ᾧ πάντες ἥμαρτον⁶ – ἄχρι⁷ γὰρ νόμου ἁμαρτία ἦν ἐν κόσμῳ: ἁμαρτία δὲ 13
οὐκ ἐλλογεῖται,⁸ μὴ ὄντος νόμου. Ἀλλ' ἐβασίλευσεν⁹ ὁ θάνατος ἀπὸ Ἀδάμ 14
μέχρι¹⁰ Μωϋσέως καὶ ἐπὶ τοὺς μὴ ἁμαρτήσαντας¹¹ ἐπὶ τῷ ὁμοιώματι¹² τῆς
παραβάσεως¹³ Ἀδάμ, ὃς ἐστὶν τύπος¹⁴ τοῦ μέλλοντος. Ἀλλ' οὐχ ὡς τὸ 15
παράπτωμα,¹⁵ οὕτως καὶ τὸ χάρισμα.¹⁶ Εἰ γὰρ τῷ τοῦ ἐνὸς παραπτώματι¹⁵ οἱ
πολλοὶ ἀπέθανον, πολλῶ μᾶλλον ἡ χάρις τοῦ θεοῦ καὶ ἡ δωρεὰ¹⁷ ἐν χάριτι τῇ

¹ καταλλάσσω, reconcile. ² καυχάομαι, boast, glory. ³ καταλλαγή, ἥς, ἡ, reconciliation. ⁴ ὥσπερ, just as, even as. ⁵ διέρχομαι, cross over, pass through. ⁶ ἁμαρτάνω, I sinned. ⁷ ἄχρι, as far as, up to (gen). ⁸ ἐλλογέω, charge to one's account, impute. ⁹ βασιλεύω, reign, rule. ¹⁰ μέχρι, until, as far as (gen). ¹¹ ἁμαρτάνω, sin. ¹² ὁμοίωμα, τος, τό, likeness, form. ¹³ παράβασις, εως, ἡ, going aside, transgression. ¹⁴ τύπος, ου, ὁ, mark, example. ¹⁵ παράπτωμα, τος, τό, trespass, falling away. ¹⁶ χάρισμα, τος, τό, gift, undeserved favor. ¹⁷ δωρεά, ἄς, ἡ, gift, free gift.

τοῦ ἐνὸς ἀνθρώπου Ἰησοῦ χριστοῦ εἰς τοὺς πολλοὺς ἐπερίσσευσεν.¹ Καὶ οὐχ ὡς 16
 δι' ἐνὸς ἀμαρτήσαντος,² τὸ δῶρημα·³ τὸ μὲν γὰρ κρίμα⁴ ἐξ ἐνὸς εἰς κατάκριμα,⁵
 τὸ δὲ χάρισμα⁶ ἐκ πολλῶν παραπτωμάτων⁷ εἰς δικαίωμα.⁸ Εἰ γὰρ τῷ τοῦ ἐνὸς 17
 παραπτώματι⁷ ὁ θάνατος ἐβασίλευσεν⁹ διὰ τοῦ ἐνός, πολλῶ μᾶλλον οἱ τὴν
 περισσεῖαν¹⁰ τῆς χάριτος καὶ τῆς δωρεᾶς¹¹ τῆς δικαιοσύνης λαμβάνοντες ἐν ζωῇ
 βασιλεύσουσιν⁹ διὰ τοῦ ἐνὸς Ἰησοῦ χριστοῦ. Ἄρα¹² οὖν ὡς δι' ἐνὸς 18
 παραπτώματος⁷ εἰς πάντας ἀνθρώπους εἰς κατάκριμα,⁵ οὕτως καὶ δι' ἐνὸς
 δικαιώματος⁸ εἰς πάντας ἀνθρώπους εἰς δικαίωσιν¹³ ζωῆς. Ὡς περ¹⁴ γὰρ διὰ τῆς 19
 παρακοῆς¹⁵ τοῦ ἐνὸς ἀνθρώπου ἀμαρτωλοὶ¹⁶ κατεστάθησαν¹⁷ οἱ πολλοί, οὕτως
 καὶ διὰ τῆς ὑπακοῆς¹⁸ τοῦ ἐνὸς δίκαιοι κατασταθήσονται¹⁷ οἱ πολλοί. Νόμος δὲ 20
 παρεῖσθην,¹⁹ ἵνα πλεονάσῃ²⁰ τὸ παράπτωμα·⁷ οὗ²¹ δὲ ἐπλεόνασεν²⁰ ἡ ἀμαρτία,
 ὑπερεπερίσσευσεν²² ἡ χάρις· ἵνα ὥς περ¹⁴ ἐβασίλευσεν⁹ ἡ ἀμαρτία ἐν τῷ θανάτῳ, 21

¹περισσεύω, abound, be rich. ²ἀμαρτάνω, sin. ³δῶρημα, τος, τό, gift, present. ⁴κρίμα, ος, τό, judgment, verdict. ⁵κατάκριμα, τος, τό, penalty, condemnation. ⁶χάρισμα, τος, τό, gift, undeserved favor. ⁷παράπτωμα, τος, τό, trespass, falling away. ⁸δικαίωμα, τος, τό, regulation, righteous deed. ⁹βασιλεύω, reign, rule. ¹⁰περισσεῖα, ας, ἡ, superfluity, surplus. ¹¹δωρεά, ᾶς, ἡ, gift, free gift. ¹²ἄρα, so, then. ¹³δικαίωσις, εως, ἡ, justification, acquittal. ¹⁴ὥς περ, just as, even as. ¹⁵παρακοή, ἥς, ἡ, disobedience. ¹⁶ἀμαρτωλός, ου, ὁ, sinner. ¹⁷καθίστημι, set, constitute. ¹⁸ὑπακοή, ἥς, ἡ, obedience. ¹⁹παρεῖσθαι, slip in, come in. ²⁰πλεονάζω, superabound, make to abound. ²¹οὗ, where, when. ²²ὑπερπερίσσευσεν, abound much more, abound exceedingly.

οὕτως¹ καὶ ἡ χάρις βασιλεύσῃ² διὰ δικαιοσύνης εἰς ζωὴν αἰώνιον, διὰ Ἰησοῦ
 χριστοῦ τοῦ κυρίου ἡμῶν.

Τί οὖν ἐροῦμεν; Ἐπιμένομεν³ τῇ ἁμαρτίᾳ, ἵνα ἡ χάρις πλεονάσῃ;⁴ Μὴ γένοιτο. **6**

Οἵτινες ἀπεθάνομεν τῇ ἁμαρτίᾳ, πῶς ἔτι ζήσομεν ἐν αὐτῇ; Ἦ ἀγνοεῖτε⁵ ὅτι **3**

ὅσοι ἐβαπτίσθημεν εἰς χριστὸν Ἰησοῦν, εἰς τὸν θάνατον αὐτοῦ ἐβαπτίσθημεν; **4**

Συνετάφημεν⁶ οὖν αὐτῷ διὰ τοῦ βαπτίσματος⁷ εἰς τὸν θάνατον: ἵνα ὥσπερ⁸

ἡγέρθη χριστὸς ἐκ νεκρῶν διὰ τῆς δόξης τοῦ πατρός, οὕτως καὶ ἡμεῖς ἐν

καινότητι⁹ ζωῆς περιπατήσωμεν. Εἰ γὰρ σύμφυτοι¹⁰ γεγόναμεν τῷ ὁμοιώματι¹¹ **5**

τοῦ θανάτου αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ τῆς ἀναστάσεως¹² ἐσόμεθα: τοῦτο γινώσκοντες, **6**

ὅτι ὁ παλαιὸς¹³ ἡμῶν ἄνθρωπος συνεσταυρώθη,¹⁴ ἵνα καταργηθῇ¹⁵ τὸ σῶμα τῆς

ἁμαρτίας, τοῦ μηκέτι¹⁶ δουλεύειν¹⁷ ἡμᾶς τῇ ἁμαρτίᾳ: ὁ γὰρ ἀποθανὼν **7**

δεδικαίωται¹⁸ ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας. Εἰ δὲ ἀπεθάνομεν σὺν χριστῷ, πιστεύομεν ὅτι **8**

¹ οὕτως, thus, so. ² βασιλεύω, reign, rule. ³ ἐπιμένω, continue, remain. ⁴ πλεονάζω, superabound, make to abound. ⁵ ἀγνοέω, not know, be unaware. ⁶ συνθάπτω, bury along with. ⁷ βάπτισμα, τος, τό, baptism, rite or ceremony of baptism. ⁸ ὥσπερ, just as, even as. ⁹ καινότης, ητος, ή, newness, freshness. ¹⁰ σύμφυτος, identified with, united with. ¹¹ ὁμοίωμα, τος, τό, likeness, form. ¹² ἀνάστασις, εως, ή, resurrection, rising again. ¹³ παλαιός, old, ancient. ¹⁴ συσταυρόω, crucify together with. ¹⁵ καταργέω, make ineffective, abolish. ¹⁶ μηκέτι, no longer. ¹⁷ δουλεύω, serve, am a slave. ¹⁸ δικαίω, justify, pronounce righteous.

καὶ συζήσομεν¹ αὐτῶ: εἰδότες ὅτι χριστὸς ἐγερθεὶς ἐκ νεκρῶν οὐκέτι² 9
 ἀποθνήσκει: θάνατος αὐτοῦ οὐκέτι² κυριεύει.³ Ὁ γὰρ ἀπέθανεν, τῇ ἁμαρτίᾳ 10
 ἀπέθανεν ἐφάπαξ:⁴ ὃ δὲ ζῇ, ζῇ τῷ θεῷ. Οὕτως⁵ καὶ ὑμεῖς λογίζεσθε⁶ ἑαυτοὺς 11
 νεκροὺς μὲν εἶναι τῇ ἁμαρτίᾳ, ζῶντας δὲ τῷ θεῷ ἐν χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ
 ἡμῶν.

Μὴ οὖν βασιλευέτω⁷ ἡ ἁμαρτία ἐν τῷ θνητῷ⁸ ὑμῶν σώματι, εἰς τὸ ὑπακούειν⁹ 12
 αὐτῇ ἐν ταῖς ἐπιθυμίαις¹⁰ αὐτοῦ: μὴδὲ παριστάνετε¹¹ τὰ μέλη¹² ὑμῶν ὅπλα¹³ 13
 ἀδικίας¹⁴ τῇ ἁμαρτίᾳ: ἀλλὰ παραστήσατε¹¹ ἑαυτοὺς τῷ θεῷ ὡς ἐκ νεκρῶν
 ζῶντας, καὶ τὰ μέλη¹² ὑμῶν ὅπλα¹³ δικαιοσύνης τῷ θεῷ. Ἄμαρτία γὰρ ὑμῶν οὐ 14
 κυριεύσει:³ οὐ γὰρ ἐστε ὑπὸ νόμον, ἀλλ' ὑπὸ χάριν.

¹ συζάω, live with, live together with. ² οὐκέτι, no longer, no more. ³ κυριεύω, be lord over, rule. ⁴ ἐφάπαξ, once for all, once. ⁵ οὕτως, thus, so. ⁶ λογίζομαι, calculate, consider. ⁷ βασιλεύω, reign, rule. ⁸ θνητός, subject to death, mortal. ⁹ ὑπακούω, obey, listen. ¹⁰ ἐπιθυμία, ας, ή, desire, passion. ¹¹ παρίστημι, be present, stand by. ¹² μέλος, ους, τό, member, limb. ¹³ ὅπλον, ου, τό, tool, implement. ¹⁴ ἀδικία, ας, ή, unrighteousness.

Τί οὖν; Ἀμαρτήσομεν,¹ ὅτι οὐκ ἐσμὲν ὑπὸ νόμον, ἀλλ' ὑπὸ χάριν; Μὴ γένοιτο. 15

Οὐκ οἶδατε ὅτι ὧ παριστάνετε² ἑαυτοὺς δούλους εἰς ὑπακοήν,³ δοῦλοί ἐστε ὧ

ὑπακούετε,⁴ ἥτοι⁵ ἁμαρτίας εἰς θάνατον, ἢ ὑπακοῆς³ εἰς δικαιοσύνην; Χάρις δὲ 17

τῷ θεῷ, ὅτι ἦτε δοῦλοι τῆς ἁμαρτίας, ὑπηκούσατε⁴ δὲ ἐκ καρδίας εἰς ὃν

παρεδόθητε τύπον⁶ διδαχῆς⁷ ἐλευθερωθέντες⁸ δὲ ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας, 18

ἐδουλώθητε⁹ τῇ δικαιοσύνῃ. Ἀνθρώπινον¹⁰ λέγω διὰ τὴν ἀσθένειαν¹¹ τῆς 19

σαρκὸς ὑμῶν: ὥσπερ¹² γὰρ παρεστήσατε² τὰ μέλη¹³ ὑμῶν δοῦλα τῇ ἀκαθαρσίᾳ¹⁴

καὶ τῇ ἀνομίᾳ¹⁵ εἰς τὴν ἀνομίαν,¹⁵ οὕτως¹⁶ νῦν παραστήσατε² τὰ μέλη¹³ ὑμῶν

δοῦλα τῇ δικαιοσύνῃ εἰς ἁγιασμόν.¹⁷ Ὅτε γὰρ δοῦλοι ἦτε τῆς ἁμαρτίας, 20

ἐλεύθεροι¹⁸ ἦτε τῇ δικαιοσύνῃ. Τίνα οὖν καρπὸν εἶχετε τότε ἐφ' οἷς νῦν 21

ἐπαισχύνεσθε;¹⁹ Τὸ γὰρ τέλος²⁰ ἐκείνων θάνατος. Νυνὶ²¹ δὲ ἐλευθερωθέντες⁸ 22

ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας, δουλωθέντες⁹ δὲ τῷ θεῷ, ἔχετε τὸν καρπὸν ὑμῶν εἰς

¹ ἁμαρτάνω, sin. ² παρίστημι, be present, stand by. ³ ὑπακοή, ἡς, ἡ, obedience. ⁴ ὑπακούω, obey, listen. ⁵ ἥτοι, either, or of course. ⁶ τύπος, ου, ὁ, mark, example. ⁷ διδαχή, ἡς, ἡ, teaching, instruction. ⁸ ἐλευθερώω, set free, exempt (from liability). ⁹ δουλόω, enslave, bring under subjection. ¹⁰ ἀνθρώπινος, human, belonging to human beings. ¹¹ ἀσθένεια, ας, ἡ, weakness, sickness. ¹² ὥσπερ, just as, even as. ¹³ μέλος, ους, τό, member, limb. ¹⁴ ἀκαθαρσία, ας, ἡ, uncleanness, impurity. ¹⁵ ἀνομία, ας, ἡ, lawlessness, iniquity. ¹⁶ οὕτως, thus, so. ¹⁷ ἁγιασμός, οὔ, ὁ, consecration, holiness. ¹⁸ ἐλεύθερος, free, delivered from obligation. ¹⁹ ἐπαισχύνομαι, be ashamed, am ashamed. ²⁰ τέλος, ους, τό, end, purpose. ²¹ νυνί, now, already.

ἁγιασμόν,¹ τὸ δὲ τέλος² ζωῆν αἰώνιον. Τὰ γὰρ ὀψώνια³ τῆς ἁμαρτίας θάνατος, 23

τὸ δὲ χάρισμα⁴ τοῦ θεοῦ ζωὴ αἰώνιος ἐν χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν.

Ἡ ἀγνοεῖτε,⁵ ἀδελφοί – γινώσκουσιν γὰρ νόμον λαλῶ – ὅτι ὁ νόμος κυριεύει⁶ 7

τοῦ ἀνθρώπου ἐφ’ ὅσον χρόνον ζῇ; Ἡ γὰρ ὑπανδρος⁷ γυνὴ τῷ ζῶντι ἀνδρὶ 2

δέδεται⁸ νόμῳ: ἐὰν δὲ ἀποθάνῃ ὁ ἀνὴρ, κατήργηται⁹ ἀπὸ τοῦ νόμου τοῦ ἀνδρός. 3

Ἄρα¹⁰ οὖν ζώντος τοῦ ἀνδρός μοιχαλὶς¹¹ χρηματίσει,¹² ἐὰν γένηται ἀνδρὶ ἐτέρῳ:

ἐὰν δὲ ἀποθάνῃ ὁ ἀνὴρ, ἐλευθέρα¹³ ἐστὶν ἀπὸ τοῦ νόμου, τοῦ μὴ εἶναι αὐτὴν

μοιχαλίδα,¹¹ γενομένην ἀνδρὶ ἐτέρῳ. Ὡστε, ἀδελφοί μου, καὶ ὑμεῖς 4

ἐθανατώθητε¹⁴ τῷ νόμῳ διὰ τοῦ σώματος τοῦ χριστοῦ, εἰς τὸ γενέσθαι ὑμᾶς

ἐτέρῳ, τῷ ἐκ νεκρῶν ἐγερθέντι, ἵνα καρποφορήσωμεν¹⁵ τῷ θεῷ. Ὅτε γὰρ ἦμεν 5

ἐν τῇ σαρκί, τὰ παθήματα¹⁶ τῶν ἁμαρτιῶν τὰ διὰ τοῦ νόμου ἐνηργεῖτο¹⁷ ἐν τοῖς

μέλεσιν¹⁸ ἡμῶν εἰς τὸ καρποφορῆσαι¹⁵ τῷ θανάτῳ. Νυνὶ¹⁹ δὲ κατηργήθημεν⁹ 6

¹ ἁγιασμός, οὖ, ὁ, consecration, holiness. ² τέλος, οὖς, τό, end, purpose. ³ ὀψώνιον, οὖ, τό, compensation, wages. ⁴ χάρισμα, τος, τό, gift, undeserved favor. ⁵ ἀγνοέω, not know, be unaware. ⁶ κυριεύω, be lord over, rule. ⁷ ὑπανδρος, under or subject to a man, married. ⁸ δέω, bind, tie. ⁹ καταργέω, make ineffective, abolish. ¹⁰ ἄρα, so, then. ¹¹ μοιχαλὶς, ἴδος, ἡ, adulteress. ¹² χρηματίζω, instruct, reveal. ¹³ ἐλεύθερος, free, delivered from obligation. ¹⁴ θανατώω, put to death, subdue. ¹⁵ καρποφορέω, bear fruit. ¹⁶ πάθημα, τος, τό, suffering, passion. ¹⁷ ἐνεργέω, work, effect. ¹⁸ μέλος, οὖς, τό, member, limb. ¹⁹ νυνί, now, already.

ἀπὸ τοῦ νόμου, ἀποθανόντες ἐν ᾧ κατειχόμεθα,¹ ὥστε δουλεύειν² ἡμᾶς ἐν
καινότητι³ πνεύματος, καὶ οὐ παλαιότητι⁴ γράμματος.⁵

Τί οὖν ἐροῦμεν; Ὁ νόμος ἁμαρτία; Μὴ γένοιτο: ἀλλὰ τὴν ἁμαρτίαν οὐκ ἔγνω, 7
εἰ μὴ διὰ νόμου: τὴν τε γὰρ ἐπιθυμίαν⁶ οὐκ ᾔδειν, εἰ μὴ ὁ νόμος ἔλεγεν, Οὐκ
ἐπιθυμήσεις:⁷ ἀφορμὴν⁸ δὲ λαβοῦσα ἡ ἁμαρτία διὰ τῆς ἐντολῆς κατειργάσατο⁹ 8
ἐν ἐμοὶ πᾶσαν ἐπιθυμίαν:⁶ χωρὶς¹⁰ γὰρ νόμου ἁμαρτία νεκρά. Ἐγὼ δὲ ἔζων 9
χωρὶς¹⁰ νόμου ποτέ:¹¹ ἐλθούσης δὲ τῆς ἐντολῆς, ἡ ἁμαρτία ἀνέζησεν,¹² ἐγὼ δὲ
ἀπέθανον: καὶ εὗρέθη μοι ἡ ἐντολὴ ἡ εἰς ζωὴν, αὕτη εἰς θάνατον: ἡ γὰρ ἁμαρτία 10
ἀφορμὴν⁸ λαβοῦσα διὰ τῆς ἐντολῆς ἐξηπάτησέν¹³ με, καὶ δι' αὐτῆς ἀπέκτεινεν.
Ὡστε ὁ μὲν νόμος ἅγιος, καὶ ἡ ἐντολὴ ἁγία καὶ δικαία καὶ ἀγαθή. Τὸ οὖν 12
ἀγαθὸν ἐμοὶ γέγονεν θάνατος; Μὴ γένοιτο. Ἀλλὰ ἡ ἁμαρτία, ἵνα φανῇ¹⁴
ἁμαρτία, διὰ τοῦ ἀγαθοῦ μοι κατεργαζομένη⁹ θάνατον – ἵνα γένηται καθ'

¹ κατέχω, hold back, hold fast. ² δουλεύω, serve, am a slave. ³ καινότης, ητος, ή, newness, freshness. ⁴ παλαιότης, ητος, ή, age, oldness. ⁵ γράμμα, τος, τό, letter, writings. ⁶ ἐπιθυμία, ας, ή, desire, passion. ⁷ ἐπιθυμέω, desire, long for. ⁸ ἀφορμή, ης, ή, occasion, opportunity. ⁹ κατεργάζομαι, work out, produce. ¹⁰ χωρίς, separate, apart from (gen). ¹¹ ποτέ, once, at some time. ¹² ἀναζάω, live again, be resurrected. ¹³ ἐξαπατάω, seduce wholly, deceive. ¹⁴ φαίνω, shine, appear.

ὑπερβολὴν¹ ἁμαρτωλὸς² ἢ ἁμαρτία διὰ τῆς ἐντολῆς. Οἶδαμεν γὰρ ὅτι ὁ νόμος 14
πνευματικός³ ἐστίν· ἐγὼ δὲ σαρκικός⁴ εἰμι, πεπραμένος⁵ ὑπὸ τὴν ἁμαρτίαν. Ὁ 15
γὰρ κατεργάζομαι,⁶ οὐ γινώσκω· οὐ γὰρ ὃ θέλω, τοῦτο πράσσω·⁷ ἀλλ' ὃ μισῶ,⁸
τοῦτο ποιῶ. Εἰ δὲ ὃ οὐ θέλω, τοῦτο ποιῶ, σύμφημι⁹ τῷ νόμῳ ὅτι καλός. Νυνὶ¹⁰ 16
δὲ οὐκέτι¹¹ ἐγὼ κατεργάζομαι⁶ αὐτό, ἀλλ' ἢ οἰκοῦσα¹² ἐν ἐμοὶ ἁμαρτία. Οἶδα 18
γὰρ ὅτι οὐκ οἰκεῖ¹² ἐν ἐμοί, τοῦτ' ἐστίν ἐν τῇ σαρκί μου, ἀγαθόν· τὸ γὰρ θέλειν
παράκειται¹³ μοι, τὸ δὲ κατεργάζεσθαι⁶ τὸ καλὸν οὐχ εὐρίσκω. Οὐ γὰρ ὃ θέλω, 19
ποιῶ ἀγαθόν· ἀλλ' ὃ οὐ θέλω κακόν, τοῦτο πράσσω.⁷ Εἰ δὲ ὃ οὐ θέλω ἐγώ, 20
τοῦτο ποιῶ, οὐκέτι¹¹ ἐγὼ κατεργάζομαι⁶ αὐτό, ἀλλ' ἢ οἰκοῦσα¹² ἐν ἐμοὶ ἁμαρτία.
Εὐρίσκω ἄρα¹⁴ τὸν νόμον τῷ θέλοντι ἐμοὶ ποιεῖν τὸ καλόν, ὅτι ἐμοὶ τὸ κακόν 21
παράκειται.¹³ Συνήδομαι¹⁵ γὰρ τῷ νόμῳ τοῦ θεοῦ κατὰ τὸν ἔσω¹⁶ ἄνθρωπον· 22
βλέπω δὲ ἕτερον νόμον ἐν τοῖς μέλεσιν¹⁷ μου ἀντιστρατευόμενον¹⁸ τῷ νόμῳ τοῦ

¹ ὑπερβολή, ἥς, ἢ, excess, superiority. ² ἁμαρτωλός, ου, ὁ, sinner. ³ πνευματικός, spiritual. ⁴ σαρκικός, fleshly, carnal. ⁵ πιπράσκω, sell. ⁶ κατεργάζομαι, work out, produce. ⁷ πράσσω, do, perform. ⁸ μισέω, hate, detest. ⁹ σύμφημι, concur, agree with. ¹⁰ νυνί, now, already. ¹¹ οὐκέτι, no longer, no more. ¹² οἰκέω, inhabit, dwell. ¹³ παράκειμαι, be present, at hand. ¹⁴ ἄρα, so, then. ¹⁵ συνήδομαι, delight in, rejoice together. ¹⁶ ἔσω, within, inside. ¹⁷ μέλος, ους, τό, member, limb. ¹⁸ ἀντιστρατεύω, make war against.

νοός¹ μου, καὶ αἰχμαλωτίζοντά² με τῷ νόμῳ τῆς ἁμαρτίας τῷ ὄντι ἐν τοῖς
 μέλεσίν³ μου. Ταλαίπωρος⁴ ἐγὼ ἄνθρωπος· τίς με ῥύσεται⁵ ἐκ τοῦ σώματος τοῦ 24
 θανάτου τούτου; Εὐχαριστῶ⁶ τῷ θεῷ διὰ Ἰησοῦ χριστοῦ τοῦ κυρίου ἡμῶν. Ἄρα 25
 οὗν αὐτὸς ἐγὼ τῷ μὲν νοί¹ δουλεύω⁸ νόμῳ θεοῦ, τῇ δὲ σαρκὶ νόμῳ ἁμαρτίας.

Οὐδὲν ἄρα⁷ νῦν κατάκριμα⁹ τοῖς ἐν χριστῷ Ἰησοῦ, μὴ κατὰ σάρκα περιπατοῦσιν, 8
 ἀλλὰ κατὰ πνεῦμα. Ὁ γὰρ νόμος τοῦ πνεύματος τῆς ζωῆς ἐν χριστῷ Ἰησοῦ 2
 ἠλευθέρωσέν¹⁰ με ἀπὸ τοῦ νόμου τῆς ἁμαρτίας καὶ τοῦ θανάτου. Τὸ γὰρ 3
 ἀδύνατον¹¹ τοῦ νόμου, ἐν ᾧ ἡσθένει¹² διὰ τῆς σαρκός, ὁ θεὸς τὸν ἑαυτοῦ υἱὸν
 πέμψας ἐν ὁμοιώματι¹³ σαρκὸς ἁμαρτίας καὶ περὶ ἁμαρτίας κατέκρινεν¹⁴ τὴν
 ἁμαρτίαν ἐν τῇ σαρκί· ἵνα τὸ δικαίωμα¹⁵ τοῦ νόμου πληρωθῇ ἐν ἡμῖν, τοῖς μὴ 4
 κατὰ σάρκα περιπατοῦσιν, ἀλλὰ κατὰ πνεῦμα. Οἱ γὰρ κατὰ σάρκα ὄντες τὰ 5
 τῆς σαρκὸς φρονοῦσιν·¹⁶ οἱ δὲ κατὰ πνεῦμα τὰ τοῦ πνεύματος. Τὸ γὰρ 6

¹ νοῦς, ὁ, mind, reasoning faculty. ² αἰχμαλωτίζω, take or lead captive, take captive. ³ μέλος, οὐς, τό, member, limb. ⁴ ταλαίπωρος, miserable, wretched. ⁵ ῥύομαι, rescue, save. ⁶ εὐχαριστέω, give thanks, thank. ⁷ ἄρα, so, then. ⁸ δουλεύω, serve, am a slave. ⁹ κατάκριμα, τος, τό, penalty, condemnation. ¹⁰ ἐλευθερώω, set free, exempt (from liability). ¹¹ ἀδύνατος, impossible, unable. ¹² ἀσθενέω, be weak, sick. ¹³ ὁμοίωμα, τος, τό, likeness, form. ¹⁴ κατακρίνω, condemn. ¹⁵ δικαίωμα, τος, τό, regulation, righteous deed. ¹⁶ φρονέω, think, judge.

φρόνημα¹ τῆς σαρκὸς θάνατος· τὸ δὲ φρόνημα¹ τοῦ πνεύματος ζωὴ καὶ εἰρήνη· 7

διότι² τὸ φρόνημα¹ τῆς σαρκὸς ἔχθρα³ εἰς θεόν, τῷ γὰρ νόμῳ τοῦ θεοῦ οὐχ

ὑποτάσσεται,⁴ οὐδὲ γὰρ δύναται· οἱ δὲ ἐν σαρκὶ ὄντες θεῷ ἀρέσαι⁵ οὐ δύνανται. 8

Ἵμεῖς δὲ οὐκ ἐστὲ ἐν σαρκί, ἀλλ' ἐν πνεύματι, εἴπερ⁶ πνεῦμα θεοῦ οἰκεῖ⁷ ἐν

ὑμῖν. Εἰ δέ τις πνεῦμα χριστοῦ οὐκ ἔχει, οὗτος οὐκ ἔστιν αὐτοῦ. Εἰ δὲ χριστὸς 10

ἐν ὑμῖν, τὸ μὲν σῶμα νεκρὸν διὰ ἁμαρτίαν, τὸ δὲ πνεῦμα ζωὴ διὰ δικαιοσύνην. 11

Εἰ δὲ τὸ πνεῦμα τοῦ ἐγείραντος Ἰησοῦν ἐκ νεκρῶν οἰκεῖ⁷ ἐν ὑμῖν, ὁ ἐγείρας τὸν

χριστὸν ἐκ νεκρῶν ζῶποιήσῃ⁸ καὶ τὰ θνητὰ⁹ σώματα ὑμῶν, διὰ τὸ ἐνοικοῦν¹⁰

αὐτοῦ πνεῦμα ἐν ὑμῖν.

Ἄρα¹¹ οὖν, ἀδελφοί, ὀφειλέται¹² ἐσμέν, οὐ τῇ σαρκί, τοῦ κατὰ σάρκα ζῆν· εἰ γὰρ 12

κατὰ σάρκα ζήτε, μέλλετε ἀποθνήσκειν· εἰ δὲ πνεύματι τὰς πράξεις¹³ τοῦ

σώματος θανατοῦτε,¹⁴ ζήσεσθε. Ὅσοι γὰρ πνεύματι θεοῦ ἄγονται, οὗτοί εἰσιν 14

¹ φρόνημα, τος, τό, mind set, way of thinking. ² διότι, because, on this account. ³ ἔχθρα, ας, ή, enmity, hostility. ⁴ ὑποτάσσω, subject, put in subjection. ⁵ ἀρέσκω, please, serve. ⁶ εἴπερ, if perhaps, if indeed. ⁷ οἰκέω, inhabit, dwell. ⁸ ζῶποιέω, make alive, make to live. ⁹ θνητός, subject to death, mortal. ¹⁰ ἐνοικέω, dwell in, am settled in. ¹¹ ἄρα, so, then. ¹² ὀφειλέτης, ου, ό, debtor, sinner. ¹³ πράξις, εως, ή, deed, function. ¹⁴ θανατόω, put to death, subdue.

υἱοὶ θεοῦ. Οὐ γὰρ ἐλάβετε πνεῦμα δουλείας¹ πάλιν εἰς φόβον,² ἀλλ' ἐλάβετε 15
 πνεῦμα υἰοθεσίας,³ ἐν ᾧ κρᾶζομεν, Ἀββᾶ, ὁ πατήρ. Αὐτὸ τὸ πνεῦμα 16
 συμμαρτυρεῖ⁴ τῷ πνεύματι ἡμῶν, ὅτι ἐσμέν τέκνα θεοῦ: εἰ δὲ τέκνα, καὶ 17
 κληρονόμοι:⁵ κληρονόμοι⁵ μὲν θεοῦ, συγκληρονόμοι⁶ δὲ χριστοῦ: εἴπερ⁷
 συμπάσχομεν,⁸ ἵνα καὶ συνδοξασθῶμεν.⁹

Λογίζομαι¹⁰ γὰρ ὅτι οὐκ ἄξια¹¹ τὰ παθήματα¹² τοῦ νῦν καιροῦ πρὸς τὴν 18
 μέλλουσιν δόξαν ἀποκαλυφθῆναι¹³ εἰς ἡμᾶς. Ἡ γὰρ ἀποκαραδοκία¹⁴ τῆς 19
 κτίσεως¹⁵ τὴν ἀποκάλυψιν¹⁶ τῶν υἱῶν τοῦ θεοῦ ἀπεκδέχεται.¹⁷ Τῇ γὰρ 20
 ματαιότητι¹⁸ ἣ κτίσις¹⁵ ὑπετάγη,¹⁹ οὐχ ἐκοῦσα,²⁰ ἀλλὰ διὰ τὸν ὑποτάξαντα,¹⁹ ἐπ'
 ἐλπίδι: ὅτι καὶ αὐτὴ ἡ κτίσις¹⁵ ἐλευθερωθήσεται²¹ ἀπὸ τῆς δουλείας¹ τῆς φθορᾶς 21
 εἰς τὴν ἐλευθερίαν²³ τῆς δόξης τῶν τέκνων τοῦ θεοῦ. Οἶδαμεν γὰρ ὅτι πᾶσα ἡ 22

¹ δουλεία, ας, ἡ, slavery, bondage. ² φόβος, ου, ὁ, fear, terror. ³ υἰοθεσία, ας, ἡ, adoption. ⁴ συμμαρτυρέω, bear witness with, confirm. ⁵ κληρονόμος, ου, ὁ, heir, inheritor. ⁶ συγκληρονόμος, fellow heir, joint heir. ⁷ εἴπερ, if perhaps, if indeed. ⁸ συμπάσχω, suffer with, suffer together with. ⁹ συνδοξάζω, glorify together with. ¹⁰ λογίζομαι, calculate, consider. ¹¹ ἄξιος, worthy, deserving. ¹² πάθημα, τος, τό, suffering, passion. ¹³ ἀποκαλύπτω, reveal, uncover. ¹⁴ ἀποκαραδοκία, ας, ἡ, eager expectation. ¹⁵ κτίσις, εως, ἡ, creation, creature. ¹⁶ ἀποκάλυψις, εως, ἡ, revelation, unveiling. ¹⁷ ἀπεκδέχομαι, await eagerly, expect eagerly. ¹⁸ ματαιότης, ητος, ἡ, vanity, emptiness. ¹⁹ ὑποτάσσω, subject, put in subjection. ²⁰ ἐκών, of one's own free will, voluntarily. ²¹ ἐλευθερώω, set free, exempt (from liability). ²² φθορά, ᾶς, ἡ, destruction, corruption. ²³ ἐλευθερία, ας, ἡ, liberty, freedom.

κτίσις¹ συστενάζει² καὶ συνωδίνει³ ἄχρι⁴ τοῦ νῦν. Οὐ μόνον δέ, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ⁵ 23
 τὴν ἀπαρχὴν⁵ τοῦ πνεύματος ἔχοντες, καὶ ἡμεῖς αὐτοὶ ἐν ἑαυτοῖς στενάζομεν,⁶
 υἱοθεσίαν⁷ ἀπεκδεχόμενοι,⁸ τὴν ἀπολύτρωσιν⁹ τοῦ σώματος ἡμῶν. Τῇ γὰρ 24
 ἐλπίδι ἐσώθημεν: ἐλπίς δὲ βλεπομένη οὐκ ἔστιν ἐλπίς: ὁ γὰρ βλέπει τις, τί καὶ
 ἐλπίζει;¹⁰ Εἰ δὲ ὁ οὐ βλέπομεν ἐλπίζομεν,¹⁰ δι' ὑπομονῆς¹¹ ἀπεκδεχόμεθα.⁸ 25

Ὡσαύτως¹² δὲ καὶ τὸ πνεῦμα συναντιλαμβάνεται¹³ ταῖς ἀσθενείαις¹⁴ ἡμῶν: τὸ γὰρ 26
 τί προσευξόμεθα καθὼς¹⁵ δεῖ, οὐκ οἶδαμεν, ἀλλ' αὐτὸ τὸ πνεῦμα ὑπερεντυγχάνει
 ὑπὲρ ἡμῶν στεναγμοῖς¹⁷ ἀλαλήτοις:¹⁸ ὁ δὲ ἐρευνῶν¹⁹ τὰς καρδίας οἶδεν τί τὸ 27
 φρόνημα²⁰ τοῦ πνεύματος, ὅτι κατὰ θεὸν ἐντυγχάνει²¹ ὑπὲρ ἁγίων. Οἶδαμεν δὲ 28
 ὅτι τοῖς ἀγαπῶσιν τὸν θεὸν πάντα συνεργεῖ²² εἰς ἀγαθόν, τοῖς κατὰ πρόθεσιν²³
 κλητοῖς²⁴ οὖσιν. Ὅτι οὗς προέγνω,²⁵ καὶ προώρισεν²⁶ συμμόρφους²⁷ τῆς εἰκόνος 29

¹ κτίσις, εως, ἡ, creation, creature. ² συστενάζω, lament, groan together. ³ συνωδίνω, suffer agony together. ⁴ ἄχρι, as far as, up to (gen). ⁵ ἀπαρχή, ἡς, ἡ, first fruit. ⁶ στενάζω, groan (internally), sigh deeply. ⁷ υἱοθεσία, ας, ἡ, adoption. ⁸ ἀπεκδέχομαι, await eagerly, expect eagerly. ⁹ ἀπολύτρωσις, εως, ἡ, redemption, deliverance. ¹⁰ ἐλπίζω, hope, hope for. ¹¹ ὑπομονή, ἡς, ἡ, endurance, perseverance. ¹² ὡσαύτως, likewise. ¹³ συναντιλαμβάνομαι, help, assist. ¹⁴ ἀσθένεια, ας, ἡ, weakness, sickness. ¹⁵ καθὼς, in so far as, as. ¹⁶ ὑπερεντυγχάνω, plead, intercede. ¹⁷ στεναγμός, οὗ, ὁ, groan, groaning. ¹⁸ ἀλάλητος, inexpressible, unutterable. ¹⁹ ἐρευνάω, search diligently. ²⁰ φρόνημα, τος, τό, mind set, way of thinking. ²¹ ἐντυγχάνω, entreat, intercede. ²² συνεργέω, work together. ²³ πρόθεσις, εως, ἡ, setting forth, purpose. ²⁴ κλητός, called, summoned. ²⁵ προγινώσκω, know beforehand. ²⁶ προορίζω, predetermine, foreordain. ²⁷ σύμμορφος, similar in form, similar. ²⁸ εἰκών, ὄνος, ἡ, image, likeness.

τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, εἰς τὸ εἶναι αὐτὸν πρωτότοκον¹ ἐν πολλοῖς ἀδελφοῖς· οὓς δὲ 30
 προώρισεν,² τούτους καὶ ἐκάλεσεν· καὶ οὓς ἐκάλεσεν, τούτους καὶ ἐδικαίωσεν·³
 οὓς δὲ ἐδικαίωσεν,³ τούτους καὶ ἐδόξασεν.

Τί οὖν ἐροῦμεν πρὸς ταῦτα; Εἰ ὁ θεὸς ὑπὲρ ἡμῶν, τίς καθ' ἡμῶν; Ὅς γε⁴ τοῦ 31
 ἰδίου υἱοῦ οὐκ ἐφείσατο,⁵ ἀλλ' ὑπὲρ ἡμῶν πάντων παρέδωκεν αὐτόν, πῶς οὐχὶ
 καὶ σὺν αὐτῷ τὰ πάντα ἡμῖν χαρίζεται;⁶ Τίς ἐγκαλέσει⁷ κατὰ ἐκλεκτῶν⁸ θεοῦ; 33
 Θεὸς ὁ δικαίων·³ τίς ὁ κατακρίνων;⁹ Χριστὸς ὁ ἀποθανών, μᾶλλον δὲ καὶ 34
 ἐγερθεὶς, ὃς καὶ ἔστιν ἐν δεξιᾷ τοῦ θεοῦ, ὃς καὶ ἐντυγχάνει¹⁰ ὑπὲρ ἡμῶν. Τίς 35
 ἡμᾶς χωρίσει¹¹ ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ χριστοῦ; Θλίψις,¹² ἢ στενοχωρία,¹³ ἢ
 διωγμός,¹⁴ ἢ λιμός,¹⁵ ἢ γυμνότης,¹⁶ ἢ κίνδυνος,¹⁷ ἢ μάχαιρα;¹⁸ Καθὼς γέγραπται 36
 ὅτι Ὑνεκέν¹⁹ σου θανατούμεθα²⁰ ὅλην τὴν ἡμέραν· ἐλογίσθημεν²¹ ὡς πρόβατα²²

¹ πρωτότοκος, first-born. ² προορίζω, predetermine, foreordain. ³ δικαίω, justify, pronounce righteous. ⁴ γέ, indeed, at least. ⁵ φείδομαι, spare, abstain. ⁶ χαρίζομαι, give freely, forgive. ⁷ ἐγκαλέω, accuse, bring a charge. ⁸ ἐκλεκτός, chosen, elect. ⁹ κατακρίνω, condemn. ¹⁰ ἐντυγχάνω, entreat, intercede. ¹¹ χωρίζω, separate, depart. ¹² θλίψις, εὖ, ἢ, tribulation, persecution. ¹³ στενοχωρία, ας, ἢ, difficulty, distress. ¹⁴ διωγμός, οὐ, ὁ, persecution. ¹⁵ λιμός, οὐ, ὁ, hunger, famine. ¹⁶ γυμνότης, ἦτος, ἢ, nakedness, exposure. ¹⁷ κίνδυνος, οὐ, ὁ, danger, peril. ¹⁸ μάχαιρα, ἡς, ἢ, sword. ¹⁹ ὕνεκεν, for the sake of, on account of. ²⁰ θανατόω, put to death, subdue. ²¹ λογίζομαι, calculate, consider. ²² πρόβατον, οὐ, τό, sheep.

σφαγῆς.¹ Ἄλλ' ἐν τούτοις πᾶσιν ὑπερνικῶμεν² διὰ τοῦ ἀγαπήσαντος ἡμᾶς. 37

Πέπεισμαι γὰρ ὅτι οὔτε θάνατος οὔτε ζωὴ οὔτε ἄγγελοι οὔτε ἀρχαὶ οὔτε

δυνάμεις οὔτε ἐνεστώτα³ οὔτε μέλλοντα οὔτε ὕψωμα⁴ οὔτε βάθος⁵ οὔτε τις 39

κτίσις⁶ ἑτέρα δυνήσεται ἡμᾶς χωρίσαι⁷ ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ θεοῦ τῆς ἐν χριστῷ

Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν.

Ἀλήθειαν λέγω ἐν χριστῷ, οὐ ψεύδομαι,⁸ συμμαρτυροῦσης⁹ μοι τῆς συνειδήσεώς 9

μου ἐν πνεύματι ἀγίῳ, ὅτι λύπη¹¹ μοι ἐστὶν μεγάλη, καὶ ἀδιάλειπτος¹² ὁδύνη¹³ 2

τῇ καρδίᾳ μου. Εὐχόμεν¹⁴ γὰρ αὐτὸς ἐγὼ ἀνάθεμα¹⁵ εἶναι ἀπὸ τοῦ χριστοῦ ὑπὲρ 3

τῶν ἀδελφῶν μου, τῶν συγγενῶν¹⁶ μου κατὰ σάρκα: οἵτινές εἰσιν Ἰσραηλῖται,¹⁷ 4

ὧν ἡ υἰοθεσία¹⁸ καὶ ἡ δόξα καὶ αἱ διαθήκαι¹⁹ καὶ ἡ νομοθεσία²⁰ καὶ ἡ λατρεία²¹

καὶ αἱ ἐπαγγελίαι, ὧν οἱ πατέρες, καὶ ἐξ ὧν ὁ χριστὸς τὸ κατὰ σάρκα, ὁ ὧν ἐπὶ 5

¹ σφαγή, ἡς, ἡ, slaughter, sacrifice. ² ὑπερνικάω, prevail completely. ³ ἐνίστημι, be present, place in or upon. ⁴ ὕψωμα, τος, τό, height, lofty thing. ⁵ βάθος, ους, τό, depth, deep. ⁶ κτίσις, εως, ἡ, creation, creature. ⁷ χωρίζω, separate, depart. ⁸ ψεύδομαι, lie. ⁹ συμμαρτυρέω, bear witness with, confirm. ¹⁰ συνείδησις, εως, ἡ, conscience. ¹¹ λύπη, ης, ἡ, pain, grief. ¹² ἀδιάλειπτος, unceasing, constant. ¹³ ὁδύνη, ης, ἡ, pain, grief. ¹⁴ εὐχομαι, pray, wish. ¹⁵ ἀνάθεμα, τος, τό, accursed, curse. ¹⁶ συγγενής, kindred, relative. ¹⁷ Ἰσραηλίτης, ου, ὁ, Israelite. ¹⁸ υἰοθεσία, ας, ἡ, adoption. ¹⁹ διαθήκη, ης, ἡ, covenant, will. ²⁰ νομοθεσία, ας, ἡ, legislation, law. ²¹ λατρεία, ας, ἡ, service, divine worship.

πάντων, θεὸς εὐλογητὸς¹ εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν. Οὐχ οἷον² δὲ ὅτι ἐκπέπτωκεν³ 6
ὁ λόγος τοῦ θεοῦ. Οὐ γὰρ πάντες οἱ ἐξ Ἰσραήλ, οὗτοι Ἰσραήλ: οὐδ' ὅτι εἰσὶν 7
σπέρμα⁴ Ἀβραάμ, πάντες τέκνα: ἀλλ' Ἐν Ἰσαὰκ κληθήσεται σοι σπέρμα.⁴ 8
Τοῦτ' ἔστιν, οὐ τὰ τέκνα τῆς σαρκός, ταῦτα τέκνα τοῦ θεοῦ: ἀλλὰ τὰ τέκνα τῆς
ἐπαγγελίας λογίζεται⁵ εἰς σπέρμα.⁴ Ἐπαγγελίας γὰρ ὁ λόγος οὗτος, Κατὰ τὸν 9
καιρὸν τοῦτον ἐλεύσομαι, καὶ ἔσται τῇ Σάρρα⁶ υἱός. Οὐ μόνον δέ, ἀλλὰ καὶ 10
Ῥεβέκκα⁷ ἐξ ἐνὸς κοίτην⁸ ἔχουσα, Ἰσαὰκ τοῦ πατρὸς ἡμῶν – μήπω⁹ γὰρ 11
γεννηθέντων, μηδὲ πραξάντων¹⁰ τι ἀγαθὸν ἢ κακόν, ἵνα ἢ κατ' ἐκλογὴν¹¹
πρόθεσις¹² τοῦ θεοῦ μένη, οὐκ ἐξ ἔργων, ἀλλ' ἐκ τοῦ καλοῦντος, ἐρρήθη αὐτῇ 12
ὅτι Ὁ μείζων δουλεύσει¹³ τῷ ἐλάσσονι.¹⁴ Καθὼς γέγραπται, Τὸν Ἰακώβ 13
ἠγάπησα, τὸν δὲ Ἡσαὺ ἐμίσησα.¹⁵

¹ εὐλογητός, well spoken of, blessed. ² οἷος, such as, of what kind. ³ ἐκπίπτω, fall away, fall out. ⁴ σπέρμα, τος, τό, seed, offspring. ⁵ λογίζομαι, calculate, consider. ⁶ Σάρρα, ας, ἡ, Sarah. ⁷ Ῥεβέκκα, ας, ἡ, Rebecca. ⁸ κοίτη, ης, ἡ, bed, sexual promiscuity. ⁹ μήπω, not yet. ¹⁰ πράσσω, do, perform. ¹¹ ἐκλογή, ἡς, ἡ, (divine) selection, choice. ¹² πρόθεσις, εως, ἡ, setting forth, purpose. ¹³ δουλεύω, serve, am a slave. ¹⁴ ἐλάσσων, lesser, less. ¹⁵ μισέω, hate, detest.

Τί οὖν ἐροῦμεν; Μὴ ἀδικία¹ παρὰ τῷ θεῷ; Μὴ γένοιτο. Τῷ γὰρ Μωϋσῇ λέγει, 14
 Ἐλεῆσω² ὃν ἂν ἐλεῶ,² καὶ οἰκτειρήσω³ ὃν ἂν οἰκτείρω.³ Ἄρα⁴ οὖν οὐ τοῦ 16
 θέλοντος, οὐδὲ τοῦ τρέχοντος,⁵ ἀλλὰ τοῦ ἐλεοῦντος² θεοῦ. Λέγει γὰρ ἡ γραφή 17
 τῷ Φαραῶ⁶ ὅτι Εἰς αὐτὸ τοῦτο ἐξήγειρά⁷ σε, ὅπως ἐνδείξωμαι⁸ ἐν σοὶ τὴν
 δύναμίν μου, καὶ ὅπως διαγγελῇ⁹ τὸ ὄνομά μου ἐν πάσῃ τῇ γῇ. Ἄρα⁴ οὖν ὃν 18
 θέλει ἐλεεῖ:² ὃν δὲ θέλει σκληρύνει.¹⁰

Ἐρεῖς οὖν μοι, Τί ἔτι μέμφεται;¹¹ Τῷ γὰρ βουλήματι¹² αὐτοῦ τίς ἀνθέστηκεν;¹³ 19
 Μενοῦνγε,¹⁴ ὦ¹⁵ ἄνθρωπε, σὺ τίς εἶ ὁ ἀνταποκρινόμενος¹⁶ τῷ θεῷ; Μὴ ἐρεῖ τὸ
 πλάσμα¹⁷ τῷ πλάσαντι,¹⁸ Τί με ἐποίησας οὕτως; Ἡ οὐκ ἔχει ἐξουσίαν ὁ 21
 κεραμεὺς¹⁹ τοῦ πηλοῦ,²⁰ ἐκ τοῦ αὐτοῦ φυράματος²¹ ποιῆσαι ὃ μὲν εἰς τιμὴν²²
 σκεῦος,²³ ὃ δὲ εἰς ἀτιμίαν;²⁴ Εἰ δὲ θέλων ὁ θεὸς ἐνδείξασθαι⁸ τὴν ὀργήν,²⁵ καὶ 22

¹ ἀδικία, ας, ἡ, unrighteousness. ² ἐλεέω, have mercy, pity. ³ οἰκτείρω, pity, have compassion on. ⁴ ἄρα, so, then. ⁵ τρέχω, run, exercise myself. ⁶ Φαραῶ, ὁ, Pharaoh. ⁷ ἐξεγείρω, raise, raise up. ⁸ ἐνδείκνυμι, show forth, show. ⁹ διαγγέλλω, publish abroad, proclaim. ¹⁰ σκληρύνω, harden. ¹¹ μέμφομαι, find fault with, blame. ¹² βούλημα, τος, τό, purpose, will. ¹³ ἀντίστημι, resist, oppose. ¹⁴ μενοῦνγε, on the contrary, indeed. ¹⁵ ὦ, Oh! omega. ¹⁶ ἀνταποκρίνομαι, answer again, contradict. ¹⁷ πλάσμα, τος, τό, image, figure. ¹⁸ πλάσσω, form, mold. ¹⁹ κεραμεὺς, ἑως, ὁ, potter. ²⁰ πηλός, οὐ, ὁ, clay, mud. ²¹ φύραμα, τος, τό, that which is mixed, lump. ²² τιμή, ἤς, ἡ, honor, price. ²³ σκεῦος, οὐς, τό, vessel, goods (plural). ²⁴ ἀτιμία, ας, ἡ, dishonor, disgrace. ²⁵ ὀργή, ἤς, ἡ, wrath, anger.

γνωρίσαι¹ τὸ δυνατόν² αὐτοῦ, ἡνεγκεν ἐν πολλῇ μακροθυμίᾳ³ σκεύη⁴ ὀργῆς⁵
κατηρτισμένα⁶ εἰς ἀπώλειαν⁷: καὶ ἵνα γνωρίσῃ¹ τὸν πλοῦτον⁸ τῆς δόξης αὐτοῦ 23
ἐπὶ σκεύη⁴ ἐλέους,⁹ ἃ προητοίμασεν¹⁰ εἰς δόξαν, οὓς καὶ ἐκάλεσεν ἡμᾶς οὐ μόνον 24
ἐξ Ἰουδαίων, ἀλλὰ καὶ ἐξ ἐθνῶν; Ὡς καὶ ἐν τῷ Ὡσηὲ λέγει, Καλέσω τὸν οὐ 25
λαόν μου λαόν μου: καὶ τὴν οὐκ ἡγαπημένην ἡγαπημένην. Καὶ ἔσται, ἐν τῷ 26
τόπῳ οὗ¹¹ ἐρρήθη αὐτοῖς, Οὐ λαός μου ὑμεῖς, ἐκεῖ κληθήσονται υἱοὶ θεοῦ
ζώντος. Ἡσαΐας¹² δὲ κράζει ὑπὲρ τοῦ Ἰσραήλ, Ἐὰν ᾗ ὁ ἀριθμὸς¹³ τῶν υἱῶν 27
Ἰσραὴλ ὡς ἡ ἄμμος¹⁴ τῆς θαλάσσης, τὸ κατάλειμμα¹⁵ σωθήσεται: λόγον γὰρ 28
συντελῶν¹⁶ καὶ συντέμνων¹⁷ ἐν δικαιοσύνῃ: ὅτι λόγον συντετμημένον¹⁷ ποιήσκει
κύριος ἐπὶ τῆς γῆς. Καὶ καθὼς προείρηκεν¹⁸ Ἡσαΐας,¹² Εἰ μὴ κύριος Σαβαώθ¹⁹ 29
ἐγκατέλιπεν²⁰ ἡμῖν σπέρμα,²¹ ὡς Σόδομα²² ἂν ἐγενήθημεν, καὶ ὡς Γόμορρα²³ ἂν
ὡμοιώθημεν.²⁴

¹ γνωρίζω, make known, declare. ² δυνατός, powerful, possible. ³ μακροθυμία, ας, ἡ, long-suffering, patience. ⁴ σκεῦος, ους, τό, vessel, goods (plural). ⁵ ὀργή, ἡς, ἡ, wrath, anger. ⁶ καταρτίζω, mend, fit. ⁷ ἀπώλεια, ας, ἡ, destruction, ruin. ⁸ πλοῦτος, ου, ὁ, wealth, riches. ⁹ ἔλεος, ους, ὁ, pity, mercy. ¹⁰ προετοιμάζω, prepare beforehand, predestine. ¹¹ οὗ, where, when. ¹² Ἡσαΐας, ου, ὁ, Isaiah. ¹³ ἀριθμός, οὔ, ὁ, number, total. ¹⁴ ἄμμος, ου, ἡ, sand. ¹⁵ κατάλειμμα, ατος, τό, remnant, small residue. ¹⁶ συντελέω, complete, accomplish. ¹⁷ συντέμνω, cut short, shorten. ¹⁸ προλέγω, say beforehand, forewarn. ¹⁹ σαβαώθ, hosts, armies. ²⁰ ἐγκαταλείπω, leave behind, forsake. ²¹ σπέρμα, τος, τό, seed, offspring. ²² Σόδομα, ων, τό, Sodom. ²³ Γόμορρα, ας, ἡ, Gomorrah. ²⁴ ὁμοίω, make like, liken.

Τί οὖν ἐροῦμεν; Ὅτι ἔθνη τὰ μὴ διώκοντα¹ δικαιοσύνην, κατέλαβεν² 30
 δικαιοσύνην, δικαιοσύνην δὲ τὴν ἐκ πίστεως: Ἰσραὴλ δέ, διώκων¹ νόμον 31
 δικαιοσύνης, εἰς νόμον δικαιοσύνης οὐκ ἔφθασεν.³ Διὰ τί; Ὅτι οὐκ ἐκ πίστεως, 32
 ἀλλ' ὡς ἐξ ἔργων νόμου: προσέκοψαν⁴ γὰρ τῷ λίθῳ τοῦ προσκόμματος,⁵ καθὼς 33
 γέγραπται, Ἴδου τίθημι ἐν Σιών λίθον προσκόμματος⁵ καὶ πέτραν⁶ σκανδάλου:⁷
 καὶ πᾶς ὁ πιστεύων ἐπ' αὐτῷ οὐ καταισχυνθήσεται.⁸

Ἀδελφοί, ἡ μὲν εὐδοκία⁹ τῆς ἐμῆς καρδίας καὶ ἡ δέησις¹⁰ ἡ πρὸς τὸν θεὸν ὑπὲρ 10
 τοῦ Ἰσραὴλ ἐστὶν εἰς σωτηρίαν.¹¹ Μαρτυρῶ γὰρ αὐτοῖς ὅτι ζῆλον¹² θεοῦ ἔχουσιν, 2
 ἀλλ' οὐ κατ' ἐπίγνωσιν.¹³ Ἀγνοοῦντες¹⁴ γὰρ τὴν τοῦ θεοῦ δικαιοσύνην, καὶ τὴν 3
 ἰδίαν δικαιοσύνην ζητοῦντες στήσαι, τῇ δικαιοσύνῃ τοῦ θεοῦ οὐχ ὑπετάγησαν.¹⁵
 Τέλος¹⁶ γὰρ νόμου χριστὸς εἰς δικαιοσύνην παντὶ τῷ πιστεύοντι. Μωϋσῆς γὰρ 4
 γράφει τὴν δικαιοσύνην τὴν ἐκ τοῦ νόμου, ὅτι ὁ ποιήσας αὐτὰ ἄνθρωπος

¹διώκω, pursue, persecute. ²καταλαμβάνω, overtake, apprehend. ³φθάνω, come before another, anticipate. ⁴προσκόπτω, strike against, stumble. ⁵πρόσκομμα, τος, τό, stumbling, occasion of stumbling. ⁶πέτρα, ας, ἡ, rock. ⁷σκανδάλον, ου, τό, cause of stumbling, snare. ⁸καταισχύνω, put to shame, shame. ⁹εὐδοκία, ας, ἡ, good pleasure, good-will. ¹⁰δέησις, εως, ἡ, entreaty, prayer. ¹¹σωτηρία, ας, ἡ, salvation, deliverance. ¹²ζῆλος, ου, ὁ, zeal, jealousy. ¹³ἐπίγνωσις, εως, ἡ, knowledge, discernment. ¹⁴ἀγνοέω, not know, be unaware. ¹⁵ὑποτάσσω, subject, put in subjection. ¹⁶τέλος, ους, τό, end, purpose.

ζήσεται ἐν αὐτοῖς. Ἡ δὲ ἐκ πίστεως δικαιοσύνη οὕτως¹ λέγει, Μὴ εἴπῃς ἐν τῇ 6
καρδίᾳ σου, Τίς ἀναβήσεται εἰς τὸν οὐρανόν;– τοῦτ' ἔστιν χριστὸν καταγαγεῖν²
– ἢ, Τίς καταβήσεται εἰς τὴν ἄβυσσον;³ – τοῦτ' ἔστιν χριστὸν ἐκ νεκρῶν 7
ἀναγαγεῖν.⁴ Ἀλλὰ τί λέγει; Ἐγγύς⁵ σου τὸ ῥῆμά ἐστιν, ἐν τῷ στόματί σου καὶ ἐν 8
τῇ καρδίᾳ σου: τοῦτ' ἔστιν τὸ ῥῆμα τῆς πίστεως ὃ κηρύσσομεν: ὅτι ἐὰν 9
ὁμολογήσῃς⁶ ἐν τῷ στόματί σου κύριον Ἰησοῦν, καὶ πιστεύσῃς ἐν τῇ καρδίᾳ
σου ὅτι ὁ θεὸς αὐτὸν ἡγειρεν ἐκ νεκρῶν, σωθήσῃ: καρδίᾳ γὰρ πιστεύεται εἰς 10
δικαιοσύνην, στόματι δὲ ὁμολογεῖται⁶ εἰς σωτηρίαν.⁷ Λέγει γὰρ ἡ γραφή, Πᾶς 11
ὁ πιστεύων ἐπ' αὐτῷ οὐ καταισχυνθήσεται.⁸ Οὐ γάρ ἐστιν διαστολή⁹ Ἰουδαίου 12
τε καὶ Ἑλλήνος:¹⁰ ὁ γὰρ αὐτὸς κύριος πάντων, πλουτῶν¹¹ εἰς πάντας τοὺς
ἐπικαλουμένους¹² αὐτόν. Πᾶς γὰρ ὃς ἂν ἐπικαλέσῃται¹² τὸ ὄνομα κυρίου 13
σωθήσεται. Πῶς οὖν ἐπικαλέσονται¹² εἰς ὃν οὐκ ἐπίστευσαν; Πῶς δὲ 14
πιστεύσουσιν οἳ οὐκ ἤκουσαν; Πῶς δὲ ἀκούσουσιν χωρὶς¹³ κηρύσσοντος; Πῶς 15

¹ οὕτως, thus, so. ² κατὰγω, bring down, lead down. ³ ἄβυσσος, ου, ἢ, bottomless, incomprehensible depth. ⁴ ἀνάγω, lead up, restore. ⁵ ἐγγύς, near. ⁶ ὁμολογέω, confess, profess. ⁷ σωτηρία, ας, ἡ, salvation, deliverance. ⁸ καταισχύνω, put to shame, shame. ⁹ διαστολή, ἤς, ἡ, difference, distinction. ¹⁰ Ἑλλήν, ηνος, ὁ, Greek, Hellene. ¹¹ πλουτέω, be rich, become rich. ¹² ἐπικαλέω, call upon, invoke. ¹³ χωρίς, separate, apart from (gen).

δὲ κηρύξουσιν ἐὰν μὴ ἀποσταλῶσιν; Καθὼς γέγραπται, Ὡς ὠραῖοι¹ οἱ πόδες
τῶν εὐαγγελιζομένων εἰρήνην, τῶν εὐαγγελιζομένων τὰ ἀγαθὰ.

Ἄλλ' οὐ πάντες ὑπήκουσαν² τῷ εὐαγγελίῳ. Ἡσαΐας³ γὰρ λέγει, Κύριε, τίς 16
ἐπίστευσεν τῇ ἀκοῇ⁴ ἡμῶν; Ἄρα⁵ ἡ πίστις ἐξ ἀκοῆς,⁴ ἡ δὲ ἀκοή⁴ διὰ ῥήματος 17
θεοῦ. Ἀλλὰ λέγω, μὴ οὐκ ἤκουσαν; Μενοῦνγε:⁶ Εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ἐξῆλθεν ὁ 18
φθόγγος⁷ αὐτῶν, καὶ εἰς τὰ πέρατα⁸ τῆς οἰκουμένης⁹ τὰ ῥήματα αὐτῶν. Ἀλλὰ 19
λέγω, μὴ οὐκ ἔγνω Ἰσραὴλ; Πρῶτος Μωϋσῆς λέγει, Ἐγὼ παραζηλώσω¹⁰ ὑμᾶς
ἐπ' οὐκ ἔθνει, ἐπὶ ἔθνει ἀσυνέτῳ¹¹ παροργιῶ¹² ὑμᾶς. Ἡσαΐας³ δὲ ἀποτολμᾷ¹³ καὶ 20
λέγει, Εὐρέθην τοῖς ἐμὲ μὴ ζητοῦσιν, ἐμφανῆς¹⁴ ἐγενόμην τοῖς ἐμὲ μὴ
ἐπερωτῶσιν. Πρὸς δὲ τὸν Ἰσραὴλ λέγει, Ὅλην τὴν ἡμέραν ἐξεπέτασα¹⁵ τὰς 21
χεῖράς μου πρὸς λαὸν ἀπειθοῦντα¹⁶ καὶ ἀντιλέγοντα.¹⁷

¹ ὠραῖος, beautiful, fair. ² ὑπακούω, obey, listen. ³ Ἡσαΐας, ου, ὁ, Isaiah. ⁴ ἀκοή, ἤς, ἡ, hearing, report. ⁵ ἄρα, so, then. ⁶ μενοῦνγε, on the contrary, indeed. ⁷ φθόγγος, ου, ὁ, tone, voice. ⁸ πέρας, ατος, τό, limit, end. ⁹ οἰκουμένη, ης, ἡ, inhabited world. ¹⁰ παραζηλώω, provoke to jealousy, make jealous. ¹¹ ἀσύνετος, without understanding, unintelligent. ¹² παροργίζω, provoke to anger, exasperate. ¹³ ἀποτολμάω, be bold, assume boldness. ¹⁴ ἐμφανής, visible, manifest. ¹⁵ ἐκπετάννυμι, spread out, stretch out. ¹⁶ ἀπειθέω, disbelieve, disobey. ¹⁷ ἀντιλέγω, speak against, oppose.

Λέγω οὖν, μὴ ἀπώσατο¹ ὁ θεὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ; Μὴ γένοιτο. Καὶ γὰρ ἐγὼ **11**
 Ἰσραηλίτης² εἰμί, ἐκ σπέρματος³ Ἀβραάμ, φυλῆς⁴ Βενιαμίν.⁵ Οὐκ ἀπώσατο ὁ **2**
 θεὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ ὃν προέγνω.⁶ Ἦ οὐκ οἴδατε ἐν Ἡλίας⁷ τί λέγει ἡ γραφή; Ὡς
 ἐντυγχάνει⁸ τῷ θεῷ κατὰ τοῦ Ἰσραήλ, λέγων, Κύριε, τοὺς προφήτας σου **3**
 ἀπέκτειναν, καὶ τὰ θυσιαστήριά⁹ σου κατέσκαψαν:¹⁰ κἀγὼ ὑπελείφθην¹¹ μόνος,
 καὶ ζητοῦσιν τὴν ψυχὴν μου. Ἀλλὰ τί λέγει αὐτῷ ὁ χρηματισμός;¹² Κατέλιπον **4**
 ἑμαυτῷ¹⁴ ἑπτακισχιλίους¹⁵ ἄνδρας, οἵτινες οὐκ ἔκαμψαν¹⁶ γόνυ¹⁷ τῇ Βάαλ.¹⁸ **5**
 Οὕτως οὖν καὶ ἐν τῷ νῦν καιρῷ λείμμα¹⁹ κατ' ἐκλογὴν²⁰ χάριτος γέγονεν. Εἰ δὲ **6**
 χάριτι, οὐκέτι²¹ ἐξ ἔργων: ἐπεὶ²² ἡ χάρις οὐκέτι²¹ γίνεται χάρις. Εἰ δὲ ἐξ ἔργων,
 οὐκέτι²¹ ἐστὶν χάρις: ἐπεὶ²² τὸ ἔργον οὐκέτι²¹ ἐστὶν ἔργον. Τί οὖν; Ὁ ἐπιζητεῖ²³ **7**
 Ἰσραήλ, τοῦτο οὐκ ἐπέτυχεν,²⁴ ἡ δὲ ἐκλογὴ²⁰ ἐπέτυχεν,²⁴ οἱ δὲ λοιποὶ
 ἐπωρώθησαν:²⁵ καθὼς γέγραπται, Ἔδωκεν αὐτοῖς ὁ θεὸς πνεῦμα κατανύξεως,²⁶ **8**

¹ ἀπωθέω, push or thrust away, reject. ² Ἰσραηλίτης, ου, ὁ, Israelite. ³ σπέρμα, τος, τό, seed, offspring. ⁴ φυλή, ἥς, ἡ, tribe, race. ⁵ Βενιαμίν, ὁ, Benjamin. ⁶ προγινώσκω, know beforehand. ⁷ Ἡλίας, ου, ὁ, Elijah. ⁸ ἐντυγχάνω, entreat, intercede. ⁹ θυσιαστήριον, ου, τό, altar. ¹⁰ κατασκάπτω, tear down, demolish. ¹¹ ὑπολείπω, leave remaining, leave behind. ¹² χρηματισμός, οὔ, ὁ, divine response, oracle. ¹³ καταλείπω, leave, leave behind. ¹⁴ ἑμαυτοῦ, of myself. ¹⁵ ἑπτακισχιλιοι, seven thousand, 7000. ¹⁶ κάμπτω, bend, bow. ¹⁷ γόνυ, ατος, τό, knee. ¹⁸ Βάαλ, ὁ, Baal. ¹⁹ λείμμα, τος, τό, remnant, remainder. ²⁰ ἐκλογή, ἥς, ἡ, (divine) selection, choice. ²¹ οὐκέτι, no longer, no more. ²² ἐπεὶ, when, since. ²³ ἐπιζητέω, seek for, seek after. ²⁴ ἐπιτυγχάνω, obtain, attain. ²⁵ πωρόω, harden, render callous. ²⁶ κατάνυξις, εως, ἡ, stupefaction, deep sleep.

ὀφθαλμοὺς τοῦ μὴ βλέπειν, καὶ ὦτα¹ τοῦ μὴ ἀκούειν, ἕως τῆς σήμερον² ἡμέρας.

Καὶ Δαυὶδ λέγει, Γενηθήτω ἡ τράπεζα³ αὐτῶν εἰς παγίδα⁴ καὶ εἰς θήραν,⁵ καὶ 9

εἰς σκάνδαλον,⁶ καὶ εἰς ἀνταπόδομα⁷ αὐτοῖς: σκοτισθήτωσαν⁸ οἱ ὀφθαλμοὶ 10

αὐτῶν τοῦ μὴ βλέπειν, καὶ τὸν νῶτον⁹ αὐτῶν διὰ παντὸς σύγκαμψον.¹⁰ Λέγω 11

οὖν, μὴ ἔπταισαν¹¹ ἵνα πέσωσιν; Μὴ γένοιτο: ἀλλὰ τῷ αὐτῶν παραπτώματι¹² ἡ

σωτηρία¹³ τοῖς ἔθνεσιν, εἰς τὸ παραζηλώσαι¹⁴ αὐτούς. Εἰ δὲ τὸ παράπτωμα¹² 12

αὐτῶν πλοῦτος¹⁵ κόσμου, καὶ τὸ ἥττημα¹⁶ αὐτῶν πλοῦτος¹⁵ ἐθνῶν, πόσῳ¹⁷

μᾶλλον τὸ πλήρωμα¹⁸ αὐτῶν;

Ὑμῖν γὰρ λέγω τοῖς ἔθνεσιν. Ἐφ' ὅσον μέν εἰμι ἐγὼ ἐθνῶν ἀπόστολος, τὴν 13

διακονίαν¹⁹ μου δοξάζω: εἴ πως παραζηλώσω¹⁴ μου τὴν σάρκα, καὶ σώσω τινὰς 14

ἐξ αὐτῶν. Εἰ γὰρ ἡ ἀποβολή²⁰ αὐτῶν καταλλαγή²¹ κόσμου, τίς ἡ πρόσληψις,²² εἰ 15

¹ οὖς, ους, τό, ear. ² σήμερον, today, now. ³ τράπεζα, ης, ἡ, table. ⁴ παγίς, ἴδος, ἡ, trap, snare. ⁵ θήρα, ας, ἡ, net, trap. ⁶ σκάνδαλον, ου, τό, cause of stumbling, snare. ⁷ ἀνταπόδομα, τος, τό, repayment, reward. ⁸ σκοτίζω, darken. ⁹ νῶτος, ου, ὁ, back, back of men or animals. ¹⁰ συγκάμπτω, (cause to) bend, bend together. ¹¹ πταίω, cause to stumble, stumble. ¹² παράπτωμα, τος, τό, trespass, falling away. ¹³ σωτηρία, ας, ἡ, salvation, deliverance. ¹⁴ παραζηλώω, provoke to jealousy, make jealous. ¹⁵ πλοῦτος, ου, ὁ, wealth, riches. ¹⁶ ἥττημα, τος, τό, loss, failure. ¹⁷ πόσος, how many? how great? ¹⁸ πλήρωμα, τος, τό, fullness, fulfillment. ¹⁹ διακονία, ας, ἡ, waiting at table, service. ²⁰ ἀποβολή, ἧς, ἡ, rejection, loss. ²¹ καταλλαγή, ἧς, ἡ, reconciliation. ²² πρόσληψις, εως, ἡ, receiving.

μὴ ζωὴ ἐκ νεκρῶν; Εἰ δὲ ἡ ἀπαρχὴ¹ ἁγία, καὶ τὸ φύραμα:² καὶ εἰ ἡ ῥίζα³ ἁγία, 16
 καὶ οἱ κλάδοι.⁴ Εἰ δέ τινες τῶν κλάδων⁴ ἐξεκλάσθησαν,⁵ σὺ δὲ ἀγριέλαιος⁶ ὢν 17
 ἐνεκεντρίσθης⁷ ἐν αὐτοῖς, καὶ συγκοινωνὸς⁸ τῆς ῥίζης³ καὶ τῆς πιότητος⁹ τῆς
 ἐλαίας¹⁰ ἐγένου, μὴ κατακαυχῶ¹¹ τῶν κλάδων:⁴ εἰ δὲ κατακαυχᾶσαι,¹¹ οὐ σὺ τὴν 18
 ῥίζαν³ βαστάζεις,¹² ἀλλ' ἡ ῥίζα³ σέ. Ἐρεῖς οὖν, Ἐξεκλάσθησαν⁵ κλάδοι,⁴ ἵνα ἐγὼ 19
 ἐγκεντρίσθῃ.⁷ Καλῶς:¹³ τῇ ἀπιστίᾳ¹⁴ ἐξεκλάσθησαν,⁵ σὺ δὲ τῇ πίστει ἔστηκας. 20
 Μὴ ὑψηλοφρόνει,¹⁵ ἀλλὰ φοβοῦ: εἰ γὰρ ὁ θεὸς τῶν κατὰ φύσιν¹⁶ κλάδων⁴ οὐκ 21
 ἐφείσατο,¹⁷ μήπως¹⁸ οὐδέ σου φείσεται.¹⁷ Ἴδε οὖν χρηστότητα¹⁹ καὶ ἀποτομίαν²⁰ 22
 θεοῦ: ἐπὶ μὲν τοὺς πεσόντας, ἀποτομίαν:²⁰ ἐπὶ δὲ σέ, χρηστότητα,¹⁹ ἐὰν
 ἐπιμείνης²¹ τῇ χρηστότητι:¹⁹ ἐπεὶ²² καὶ σὺ ἐκκοπήσῃ.²³ Καὶ ἐκεῖνοι δέ, ἐὰν μὴ 23
 ἐπιμείνωσιν²¹ τῇ ἀπιστίᾳ,¹⁴ ἐγκεντρίσθῃσονται:⁷ δυνατὸς²⁴ γὰρ ὁ θεὸς ἐστίν
 πάλιν ἐγκεντρίσαι⁷ αὐτούς. Εἰ γὰρ σὺ ἐκ τῆς κατὰ φύσιν¹⁶ ἐξεκόπης²³ 24

¹ ἀπαρχή, ἥς, ἡ, first fruit. ² φύραμα, τος, τό, that which is mixed, lump. ³ ῥίζα, ἥς, ἡ, root, that which grows from the root. ⁴ κλάδος, ου, ὁ, branch (of a tree), branch. ⁵ ἐκκλάω, break off. ⁶ ἀγριέλαιος, ου, ἡ, wild olive tree. ⁷ ἐγκεντρίζω, ingraft, graft in. ⁸ συγκοινωνός, οὔ, ὁ, partaker, participant. ⁹ πιότης, ἡτος, ἡ, fatness. ¹⁰ ἐλαία, ας, ἡ, olive tree. ¹¹ κατακαυχάομαι, exult over, triumph over. ¹² βαστάζω, bear, carry. ¹³ καλῶς, rightly, well. ¹⁴ ἀπιστία, ας, ἡ, unbelief, unfaithfulness. ¹⁵ ὑψηλοφρονέω, be proud, haughty. ¹⁶ φύσις, εως, ἡ, nature, inherent nature. ¹⁷ φείδομαι, spare, abstain. ¹⁸ μήπως, lest in any way, lest perhaps. ¹⁹ χρηστότης, ἡτος, ἡ, goodness, kindness. ²⁰ ἀποτομία, ας, ἡ, severity, harshness. ²¹ ἐπιμένω, continue, remain. ²² ἐπεὶ, when, since. ²³ ἐκκόπτω, cut out, cut off. ²⁴ δυνατός, powerful, possible.

ἀγριελαίου,¹ καὶ παρὰ φύσιν² ἐνεκεντρίσθης³ εἰς καλλιέλαιον,⁴ πόσω⁵ μᾶλλον

οὗτοι, οἱ κατὰ φύσιν,² ἐγκεντρίσθήσονται³ τῇ ἰδίᾳ ἐλαίᾳ;⁶

Οὐ γὰρ θέλω ὑμᾶς ἀγνοεῖν,⁷ ἀδελφοί, τὸ μυστήριον⁸ τοῦτο, ἵνα μὴ ᾔτε παρ' 25

ἐαυτοῖς φρόνιμοι,⁹ ὅτι πώρως¹⁰ ἀπὸ μέρους¹¹ τῷ Ἰσραὴλ γέγονεν, ἄχρι¹² οὗ τὸ

πλήρωμα¹³ τῶν ἐθνῶν εἰσέλθῃ: καὶ οὕτως¹⁴ πᾶς Ἰσραὴλ σωθήσεται: καθὼς 26

γέγραπται, Ὡς¹⁵ ἐκ Σιών ὁ ῥυόμενος,¹⁶ καὶ ἀποστρέψει¹⁷ ἀσεβείας¹⁸ ἀπὸ

Ἰακώβ: καὶ αὕτη αὐτοῖς ἡ παρ' ἐμοῦ διαθήκη,¹⁹ ὅταν ἀφέλωμαι²⁰ τὰς ἀμαρτίας 27

αὐτῶν. Κατὰ μὲν τὸ εὐαγγέλιον, ἐχθροὶ²¹ δι' ὑμᾶς: κατὰ δὲ τὴν ἐκλογὴν,²² 28

ἀγαπητοὶ διὰ τοὺς πατέρας. Ἀμεταμέλητα²³ γὰρ τὰ χαρίσματα²⁴ καὶ ἡ κλῆσις²⁵ 29

τοῦ θεοῦ. Ὡςπερ²⁶ γὰρ καὶ ὑμεῖς ποτὲ²⁷ ἠπειθήσατε²⁸ τῷ θεῷ, νῦν δὲ ἠλεήθητε²⁹ 30

τῇ τούτων ἀπειθείᾳ:³⁰ οὕτως καὶ οὗτοι νῦν ἠπειθήσαν,²⁸ τῷ ὑμετέρῳ³¹ ἐλέει³² ἵνα 31

¹ ἀγριέλαιος, ου, ἡ, wild olive tree. ² φύσις, εως, ἡ, nature, inherent nature. ³ ἐγκεντρίζω, ingraft, graft in. ⁴ καλλιέλαιος, ου, ἡ, cultivated olive tree. ⁵ πόσος, how many? how great? ⁶ ἐλαία, ας, ἡ, olive tree. ⁷ ἀγνοέω, not know, be unaware. ⁸ μυστήριον, ου, τό, secret, mystery. ⁹ φρόνιμος, prudent, wise. ¹⁰ πώρως, εως, ἡ, hardness, obstinancy. ¹¹ μέρος, ους, τό, part, portion. ¹² ἄχρι, as far as, up to (gen). ¹³ πλήρωμα, τος, τό, fullness, fulfillment. ¹⁴ οὕτως, thus, so. ¹⁵ ἦκω, have come, am present. ¹⁶ ῥύομαι, rescue, save. ¹⁷ ἀποστρέφω, turn away, turn back. ¹⁸ ἀσέβεια, ας, ἡ, ungodliness, impiety. ¹⁹ διαθήκη, ης, ἡ, covenant, will. ²⁰ ἀφαιρέω, take away, smite off. ²¹ ἐχθρός, hating, enemy (as a noun). ²² ἐκλογή, ἡς, ἡ, (divine) selection, choice. ²³ ἀμεταμέλητος, without regret, not to be repented of. ²⁴ χάρισμα, τος, τό, gift, undeserved favor. ²⁵ κλῆσις, εως, ἡ, (divine) call, invitation. ²⁶ ὥσπερ, just as, even as. ²⁷ ποτέ, once, at some time. ²⁸ ἀπειθέω, disbelieve, disobey. ²⁹ ἐλέεω, have mercy, pity. ³⁰ ἀπειθεία, ας, ἡ, disobedience, willful unbelief. ³¹ ὑμέτερος, ους, ὁ, pity, mercy.

καὶ αὐτοὶ ἐλεηθῶσιν: ¹ συνέκλεισεν ² γὰρ ὁ θεὸς τοὺς πάντας εἰς ἀπειθειαν, ³ ἵνα 32

τοὺς πάντας ἐλέησῃ. ¹

Ἦ ⁴ βάθος ⁵ πλούτου ⁶ καὶ σοφίας καὶ γνώσεως ⁷ θεοῦ. Ὡς ἀνεξερευνήτα ⁸ τὰ 33

κρίματα ⁹ αὐτοῦ, καὶ ἀνεξιχνίαστοι ¹⁰ αἱ ὁδοὶ αὐτοῦ. Τίς γὰρ ἔγνω νοῦν ¹¹ κυρίου; 34

Ἡ τίς σύμβουλος ¹² αὐτοῦ ἐγένετο; Ἡ τίς προέδωκεν ¹³ αὐτῷ, καὶ 35

ἀνταποδοθήσεται ¹⁴ αὐτῷ; Ὅτι ἐξ αὐτοῦ καὶ δι' αὐτοῦ καὶ εἰς αὐτὸν τὰ πάντα: 36

αὐτῷ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

Παρακαλῶ οὖν ὑμᾶς, ἀδελφοί, διὰ τῶν οἰκτιρμῶν ¹⁵ τοῦ θεοῦ, παραστήσαι ¹⁶ τὰ 12

σώματα ὑμῶν θυσίαν ¹⁷ ζῶσαν, ἁγίαν, εὐάρεστον ¹⁸ τῷ θεῷ, τὴν λογικὴν ¹⁹

λατρείαν ²⁰ ὑμῶν, καὶ μὴ συσχηματίζεσθαι ²¹ τῷ αἰῶνι τούτῳ, ἀλλὰ 2

μεταμορφοῦσθαι ²² τῇ ἀνακαινώσει ²³ τοῦ νοῦς ¹¹ ὑμῶν, εἰς τὸ δοκιμάζειν ²⁴ ὑμᾶς τί

¹ ἐλεέω, have mercy, pity. ² συγκλείω, shut, enclose. ³ ἀπειθεια, ας, ἡ, disobedience, willful unbelief. ⁴ ὦ, Oh! omega. ⁵ βάθος, ους, τό, depth, deep. ⁶ πλοῦτος, ου, ὁ, wealth, riches. ⁷ γνώσις, εως, ἡ, wisdom, knowledge. ⁸ ἀνεξερευνήτος, that cannot be searched into. ⁹ κρίμα, ος, τό, judgment, verdict. ¹⁰ ἀνεξιχνίαστος, inscrutable, incomprehensible. ¹¹ νοῦς, ὁ, mind, reasoning faculty. ¹² σύμβουλος, ου, ὁ, adviser, counsellor. ¹³ προδίδωμι, give in advance, give first. ¹⁴ ἀνταποδίδωμι, recompense, repay. ¹⁵ οἰκτιρμός, οῦ, ὁ, compassion, pity. ¹⁶ παρίστημι, be present, stand by. ¹⁷ θυσία, ας, ἡ, sacrifice. ¹⁸ εὐάρεστος, well-pleasing, acceptable. ¹⁹ λογικός, thoughtful, reasonable. ²⁰ λατρεία, ας, ἡ, service, divine worship. ²¹ συσχηματίζω, conform to. ²² μεταμορφόω, change the form, transform. ²³ ἀνακαινώσις, εως, ἡ, renewal, renewing. ²⁴ δοκιμάζω, prove, approve.

τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ τὸ ἀγαθὸν καὶ εὐάρεστον¹ καὶ τέλειον.²

Λέγω γάρ, διὰ τῆς χάριτος τῆς δοθείσης μοι, παντὶ τῷ ὄντι ἐν ὑμῖν, μὴ 3

ὑπερφρονεῖν³ παρ' ὃ δεῖ φρονεῖν,⁴ ἀλλὰ φρονεῖν⁴ εἰς τὸ σωφρονεῖν,⁵ ἐκάστῳ ὡς ὁ

θεὸς ἐμέρισεν⁶ μέτρον⁷ πίστεως. Καθάπερ⁸ γὰρ ἐν ἐνὶ σώματι μέλη⁹ πολλὰ 4

ἔχομεν, τὰ δὲ μέλη⁹ πάντα οὐ τὴν αὐτὴν ἔχει πράξιν:¹⁰ οὕτως οἱ πολλοὶ ἐν σώματι 5

ἐσμεν ἐν χριστῷ, ὁ δὲ καθ' εἷς ἀλλήλων μέλη.⁹ Ἔχοντες δὲ χαρίσματα¹¹ κατὰ 6

τὴν χάριν τὴν δοθείσαν ἡμῖν διάφορα,¹² εἴτε προφητείαν,¹³ κατὰ τὴν ἀναλογίαν

τῆς πίστεως: εἴτε διακονίαν,¹⁵ ἐν τῇ διακονίᾳ:¹⁵ εἴτε ὁ διδάσκων, ἐν τῇ 7

διδασκαλίᾳ:¹⁶ εἴτε ὁ παρακαλῶν, ἐν τῇ παρακλήσει:¹⁷ ὁ μεταδιδούς,¹⁸ ἐν 8

ἀπλότητι:¹⁹ ὁ προϊστάμενος,²⁰ ἐν σπουδῇ:²¹ ὁ ἐλεῶν,²² ἐν ἰλαρότητι.²³ Ἡ ἀγάπη 9

ἀνυπόκριτος.²⁴ Ἀποστυγοῦντες²⁵ τὸ πονηρόν, κολλώμενοι²⁶ τῷ ἀγαθῷ. Τῇ 10

¹ εὐάρεστος, well-pleasing, acceptable. ² τέλειος, complete, perfect. ³ ὑπερφρονέω, think too highly of oneself. ⁴ φρονέω, think, judge. ⁵ σωφρονέω, be of sound mind, judgment. ⁶ μερίζω, divide, part. ⁷ μέτρον, ου, τό, measure, measuring rod. ⁸ καθάπερ, even as, just as. ⁹ μέλος, ους, τό, member, limb. ¹⁰ πράξις, εως, ἡ, deed, function. ¹¹ χάρισμα, τος, τό, gift, undeserved favor. ¹² διάφορος, various, different. ¹³ προφητεία, ας, ἡ, prophecy. ¹⁴ ἀναλογία, ας, ἡ, proportion, measure. ¹⁵ διακονία, ας, ἡ, waiting at table, service. ¹⁶ διδασκαλία, ας, ἡ, teaching, doctrine. ¹⁷ παράκλησις, εως, ἡ, exhortation, consolation. ¹⁸ μεταδίδωμι, give a share of, share. ¹⁹ ἀπλότης, ητος, ἡ, singleness, hence simplicity. ²⁰ προϊστημι, rule. ²¹ σπουδή, ης, ἡ, haste, diligence. ²² ἐλέεω, have mercy, pity. ²³ ἰλαρότης, ητος, ἡ, cheerfulness, gladness. ²⁴ ἀνυπόκριτος, sincere, without hypocrisy. ²⁵ ἀποστυγέω, hate strongly, abhor. ²⁶ κολλάω, glue, cleave.

φιλαδελφία¹ εἰς ἀλλήλους φιλόστοργοι·² τῇ τιμῇ³ ἀλλήλους προηγούμενοι·⁴ τῇ 11
 σπουδῇ⁵ μὴ ὀκνηροί·⁶ τῷ πνεύματι ζέοντες·⁷ τῷ κυρίῳ δουλεύοντες·⁸ τῇ ἐλπίδι 12
 χαίροντες· τῇ θλίψει⁹ ὑπομένοντες·¹⁰ τῇ προσευχῇ¹¹ προσκαρτεροῦντες·¹² ταῖς 13
 χρείαις¹³ τῶν ἀγίων κοινωνοῦντες·¹⁴ τὴν φιλοξενίαν¹⁵ διώκοντες·¹⁶ Εὐλογεῖτε¹⁷ 14
 τοὺς διώκοντας¹⁶ ὑμᾶς· εὐλογεῖτε,¹⁷ καὶ μὴ καταρᾶσθε.¹⁸ Χαίρειν μετὰ 15
 χαιρόντων, καὶ κλαίειν¹⁹ μετὰ κλαιόντων.¹⁹ Τὸ αὐτὸ εἰς ἀλλήλους φρονοῦντες.²⁰ 16
 Μὴ τὰ ὑψηλὰ²¹ φρονοῦντες,²⁰ ἀλλὰ τοῖς ταπεινοῖς²² συναπαγόμενοι.²³ Μὴ 17
 γίνεσθε φρόνιμοι²⁴ παρ' ἑαυτοῖς. Μηδενὶ κακὸν ἀντὶ²⁵ κακοῦ ἀποδιδόντες.²⁶ 17
 Προνοοῦμενοι²⁷ καλὰ ἐνώπιον πάντων ἀνθρώπων. Εἰ δυνατόν,²⁸ τὸ ἐξ ὑμῶν, 18
 μετὰ πάντων ἀνθρώπων εἰρηνεύοντες.²⁹ Μὴ ἑαυτοὺς ἐκδικοῦντες,³⁰ ἀγαπητοί, 19
 ἀλλὰ δότε τόπον τῇ ὀργῇ·³¹ γέγραπται γάρ, Ἐμοὶ ἐκδίκησις,³² ἐγὼ ἀνταποδώσω,
 λέγει κύριος. Ἐὰν οὖν πεινᾷ³⁴ ὁ ἐχθρὸς³⁵ σου, ψώμιζε³⁶ αὐτόν· ἐὰν διψᾷ,³⁷ πότιζε 20

¹ φιλαδελφία, ας, ἡ, love of brothers, brotherly love. ² φιλόστοργος, loving dearly, devoted. ³ τιμή, ἡς, ἡ, honor, price. ⁴ προηγέομαι, go before, consider better. ⁵ σπουδή, ἡς, ἡ, haste, diligence. ⁶ ὀκνηρός, lazy, idle. ⁷ ζέω, be fervent, be hot. ⁸ δουλεύω, serve, am a slave. ⁹ θλίψις, εως, ἡ, tribulation, persecution. ¹⁰ ὑπομένω, tarry, endure. ¹¹ προσευχή, ἡς, ἡ, prayer, place for prayer. ¹² προσκαρτερέω, continue in or with, persist. ¹³ χρεία, ας, ἡ, need, necessity. ¹⁴ κοινωνέω, have a share of, share. ¹⁵ φιλοξενία, ας, ἡ, hospitality. ¹⁶ διώκω, pursue, persecute. ¹⁷ εὐλογέω, bless. ¹⁸ καταράομαι, curse. ¹⁹ κλαίω, weep, weep for. ²⁰ φρονέω, think, judge. ²¹ ὑψηλός, high, lofty. ²² ταπεινός, humble, downcast. ²³ συναπάγω, lead away with, condescend to. ²⁴ φρόνιμος, prudent, wise. ²⁵ ἀντί, instead of, in place of. ²⁶ ἀποδίδωμι, give back, pay. ²⁷ προνοέω, provide for, have regard for. ²⁸ δυνατός, powerful, possible. ²⁹ εἰρηνεύω, bring to peace, be at peace. ³⁰ ἐκδικέω, vindicate, avenge. ³¹ ὀργή, ἡς, ἡ, wrath, anger. ³² ἐκδίκησις, εως, ἡ, vengeance, vindication. ³³ ἀνταποδίδωμι, recompense, repay. ³⁴ πεινάω, hunger, am hungry. ³⁵ ἐχθρός, hating, enemy (as a noun). ³⁶ ψωμίζω, feed with morsels, feed. ³⁷ διψάω, thirst, thirst for. ³⁸ ποτίζω, give drink to, cause to drink.

αὐτόν: τοῦτο γὰρ ποιῶν, ἄνθρακας¹ πυρὸς σωρεύσεις² ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ. 21

Μὴ νικῶ³ ὑπὸ τοῦ κακοῦ, ἀλλὰ νικά³ ἐν τῷ ἀγαθῷ τὸ κακόν.

Πᾶσα ψυχὴ ἐξουσίαις ὑπερεχούσαις⁴ ὑποτασσέσθω:⁵ οὐ γάρ ἐστιν ἐξουσία εἰ μὴ 13

ὑπὸ θεοῦ, αἱ δὲ οὖσαι ἐξουσίαι ὑπὸ τοῦ θεοῦ τεταγμέναι⁶ εἰσὶν. Ὡστε ὁ 2

ἀντιτασσόμενος⁷ τῇ ἐξουσίᾳ, τῇ τοῦ θεοῦ διαταγῇ⁸ ἀνθέστηκεν:⁹ οἱ δὲ

ἀνθεστηκότες⁹ ἑαυτοῖς κρίμα¹⁰ λήψονται. Οἱ γὰρ ἄρχοντες¹¹ οὐκ εἰσὶν φόβος¹² 3

τῶν ἀγαθῶν ἔργων, ἀλλὰ τῶν κακῶν. Θέλεις δὲ μὴ φοβεῖσθαι τὴν ἐξουσίαν;

Τὸ ἀγαθὸν ποιεῖ, καὶ ἔξεις ἔπαινον¹³ ἐξ αὐτῆς: θεοῦ γὰρ διάκονός¹⁴ ἐστὶν σοι εἰς 4

τὸ ἀγαθόν. Ἐὰν δὲ τὸ κακὸν ποιῇς, φοβοῦ: οὐ γὰρ εἰκῇ¹⁵ τὴν μάχαιραν¹⁶ φορεῖ:¹⁷

θεοῦ γὰρ διάκονός¹⁴ ἐστιν, ἐκδικος¹⁸ εἰς ὀργὴν¹⁹ τῷ τὸ κακὸν πράσσοντι.²⁰ Διὸ 5

ἀνάγκη²¹ ὑποτάσσεσθαι,⁵ οὐ μόνον διὰ τὴν ὀργήν,¹⁹ ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν

¹ ἄνθραξ, ακος, ὁ, charcoal, coals. ² σωρεύω, heap up, weigh down with. ³ νικάω, overcome, conquer. ⁴ ὑπερέχω, rise above, surpass. ⁵ ὑποτάσσω, subject, put in subjection. ⁶ τάσσω, arrange, appoint. ⁷ ἀντιτάσσομαι, range in battle against, oppose. ⁸ διαταγή, ἥς, ἡ, ordinance, direction. ⁹ ἀντίστημι, resist, oppose. ¹⁰ κρίμα, ὅς, τό, judgment, verdict. ¹¹ ἄρχων, ὄντος, ὁ, ruler, prince. ¹² φόβος, οὐ, ὁ, fear, terror. ¹³ ἔπαινος, οὐ, ὁ, praise, commendation. ¹⁴ διάκονος, οὐ, ὁ, minister, deacon. ¹⁵ εἰκῇ, without cause or reason, vainly. ¹⁶ μάχαιρα, ἥς, ἡ, sword. ¹⁷ φορέω, wear, bear. ¹⁸ ἐκδικος, οὐ, ὁ, avenging, punishing. ¹⁹ ὀργή, ἥς, ἡ, wrath, anger. ²⁰ πράσσω, do, perform. ²¹ ἀνάγκη, ἥς, ἡ, necessity, distress.

συνείδησιν.¹ Διὰ τοῦτο γὰρ καὶ φόρους² τελεῖτε·³ λειτουργοὶ⁴ γὰρ θεοῦ εἰσιν, εἰς ⁶
αὐτὸ τοῦτο προσκαρτεροῦντες.⁵ Ἀπόδοτε⁶ οὖν πᾶσιν τὰς ὀφειλάς·⁷ τῷ τὸν ⁷
φόρον² τὸν φόρον·² τῷ τὸ τέλος⁸ τὸ τέλος·⁸ τῷ τὸν φόβον⁹ τὸν φόβον·⁹ τῷ τὴν
τιμὴν¹⁰ τὴν τιμὴν.¹⁰

Μηδενὶ μηδὲν ὀφείλετε,¹¹ εἰ μὴ τὸ ἀγαπᾶν ἀλλήλους· ὁ γὰρ ἀγαπῶν τὸν ἕτερον, ⁸
νόμον πεπλήρωκεν. Τὸ γάρ, Οὐ μοιχεύσεις,¹² οὐ φονεύσεις,¹³ οὐ κλέψεις,¹⁴ οὐκ ⁹
ἐπιθυμήσεις,¹⁵ καὶ εἴ τις ἑτέρα ἐντολή, ἐν τούτῳ τῷ λόγῳ ἀνακεφαλαιοῦται,¹⁶ ἐν
τῷ, Ἀγαπήσεις τὸν πλησίον¹⁷ σου ὡς σεαυτόν.¹⁸ Ἡ ἀγάπη τῷ πλησίον¹⁷ κακὸν ¹⁰
οὐκ ἐργάζεται·¹⁹ πλήρωμα²⁰ οὖν νόμου ἡ ἀγάπη.

¹ συνείδησις, εως, ἡ, conscience. ² φόρος, ου, ὁ, tribute, tax. ³ τελέω, finish, fulfill. ⁴ λειτουργός, οὔ, ὁ, minister, servant. ⁵ προσκαρτερέω, continue in or with, persist. ⁶ ἀποδίδωμι, give back, pay. ⁷ ὀφειλή, ἥς, ἡ, debt, duty. ⁸ τέλος, ους, τό, end, purpose. ⁹ φόβος, ου, ὁ, fear, terror. ¹⁰ τιμή, ἥς, ἡ, honor, price. ¹¹ ὀφείλω, owe, ought. ¹² μοιχεύω, commit adultery. ¹³ φονεύω, kill, murder. ¹⁴ κλέπτω, steal. ¹⁵ ἐπιθυμέω, desire, long for. ¹⁶ ἀνακεφαλαιόω, sum up, recapitulate. ¹⁷ πλησίον, near, neighbor (as a noun). ¹⁸ σεαυτοῦ, yourself, of you. ¹⁹ ἐργάζομαι, work, word. ²⁰ πλήρωμα, τος, τό, fullness, fulfillment.

Καὶ τοῦτο, εἰδότες τὸν καιρόν, ὅτι ὥρα ἡμᾶς ἤδη ἐξ ὕπνου¹ ἐγερθῆναι· νῦν γὰρ 11
 ἐγγύτερον² ἡμῶν ἢ σωτηρία³ ἢ ὅτε ἐπιστεύσαμεν. Ἡ νὺξ προέκοψεν,⁴ ἡ δὲ 12
 ἡμέρα ἤγγικεν·⁵ ἀποθώμεθα⁶ οὖν τὰ ἔργα τοῦ σκότους,⁷ καὶ ἐνδυσώμεθα⁸ τὰ
 ὄπλα⁹ τοῦ φωτός. Ὡς ἐν ἡμέρᾳ, εὐσχημόνως¹⁰ περιπατήσωμεν, μὴ κώμοις¹¹ καὶ 13
 μέθαις,¹² μὴ κοίταις¹³ καὶ ἀσελγείαις,¹⁴ μὴ ἔριδι¹⁵ καὶ ζήλῳ.¹⁶ Ἀλλ' ἐνδύσασθε⁸ 14
 τὸν κύριον Ἰησοῦν χριστόν, καὶ τῆς σαρκὸς πρόνοιαν¹⁷ μὴ ποιήσθε, εἰς
 ἐπιθυμίας.¹⁸

Τὸν δὲ ἀσθενοῦντα¹⁹ τῇ πίστει προσλαμβάνεσθε,²⁰ μὴ εἰς διακρίσεις²¹ 14
 διαλογισμῶν.²² Ὃς μὲν πιστεύει φαγεῖν πάντα, ὁ δὲ ἀσθενῶν¹⁹ λάχανα²³ ἐσθίει. 2
 Ὁ ἐσθίων τὸν μὴ ἐσθίοντα μὴ ἐξουθενείτω,²⁴ καὶ ὁ μὴ ἐσθίων τὸν ἐσθίοντα μὴ
 κρινέτω· ὁ θεὸς γὰρ αὐτὸν προσελάβετο.²⁰ Σὺ τίς εἶ ὁ κρίνων ἀλλότριον²⁵ 4

¹ ὕπνος, ου, ὁ, sleep. ² ἐγγύτερον, nearer. ³ σωτηρία, ας, ἡ, salvation, deliverance. ⁴ προκόπτω, proceed, advance. ⁵ ἐγγίζω, come near, approach. ⁶ ἀποτίθμι, put off, lay aside. ⁷ σκότος, ους, τό, darkness. ⁸ ἐνδύω, put on, clothe. ⁹ ὄπλον, ου, τό, tool, implement. ¹⁰ εὐσχημόνως, becomingly, properly. ¹¹ κῶμος, ου, ὁ, excessive feasting, carousing. ¹² μέθη, ης, ἡ, drunkenness. ¹³ κοίτη, ης, ἡ, bed, sexual promiscuity. ¹⁴ ἀσελγεία, ας, ἡ, licentiousness, debauchery. ¹⁵ ἔρις, ιδος, ἡ, strife, contention. ¹⁶ ζήλος, ου, ὁ, zeal, jealousy. ¹⁷ πρόνοια, ας, ἡ, forethought, foresight. ¹⁸ ἐπιθυμία, ας, ἡ, desire, passion. ¹⁹ ἀσθενέω, be weak, sick. ²⁰ προσλαμβάνω, take to myself, welcome. ²¹ διάκρισις, εως, ἡ, act of passing judgment. ²² διαλογισμός, οῦ, ὁ, reasoning, questioning. ²³ λάχανον, ου, τό, garden herb, vegetable. ²⁴ ἐξουθενέω, despise, ignore. ²⁵ ἀλλότριος, strange, foreign.

οἰκέτην;¹ Τῷ ἰδίῳ κυρίῳ στήκει² ἢ πίπτει. Σταθήσεται δέ: δυνατὸς³ γάρ ἐστιν ὁ
θεὸς στήσαι αὐτόν. Ὃς μὲν κρίνει ἡμέραν παρ' ἡμέραν, ὃς δὲ κρίνει πᾶσαν 5
ἡμέραν. Ἐκαστος ἐν τῷ ἰδίῳ νοῖ⁴ πληροφορεῖσθω.⁵ Ὁ φρονῶν⁶ τὴν ἡμέραν, 6
κυρίῳ φρονεῖ:⁶ καὶ ὁ μὴ φρονῶν⁶ τὴν ἡμέραν, κυρίῳ οὐ φρονεῖ.⁶ Καὶ ὁ ἐσθίων
κυρίῳ ἐσθίει, εὐχαριστεῖ⁷ γὰρ τῷ θεῷ: καὶ ὁ μὴ ἐσθίων κυρίῳ οὐκ ἐσθίει, καὶ
εὐχαριστεῖ⁷ τῷ θεῷ. Οὐδεὶς γὰρ ἡμῶν ἑαυτῷ ζῇ, καὶ οὐδεὶς ἑαυτῷ ἀποθνήσκει. 7
Ἐάν τε γὰρ ζῶμεν, τῷ κυρίῳ ζῶμεν: ἐάν τε ἀποθνήσκωμεν, τῷ κυρίῳ
ἀποθνήσκομεν: ἐάν τε οὖν ζῶμεν, ἐάν τε ἀποθνήσκωμεν, τοῦ κυρίου ἐσμέν. Εἰς 9
τοῦτο γὰρ χριστὸς καὶ ἀπέθανεν καὶ ἀνέστη καὶ ἔζησεν, ἵνα καὶ νεκρῶν καὶ
ζώντων κυριεύσῃ.⁸ Σὺ δὲ τί κρίνεις τὸν ἀδελφόν σου; Ἡ καὶ σὺ τί ἐξουθενεῖς⁹ 10
τὸν ἀδελφόν σου; Πάντες γὰρ παραστησόμεθα¹⁰ τῷ βήματι¹¹ τοῦ χριστοῦ. 11
Γέγραπται γάρ, Ζῶ ἐγώ, λέγει κύριος: ὅτι ἐμοὶ κάμψει¹² πᾶν γόνυ,¹³ καὶ πᾶσα
γλῶσσα ἐξομολογήσεται¹⁴ τῷ θεῷ. Ἄρα¹⁵ οὖν ἕκαστος ἡμῶν περὶ ἑαυτοῦ λόγον 12

¹ οἰκέτης, ου, ὁ, house servant, household servant. ² στήκω, stand, stand fast. ³ δυνατός, powerful, possible. ⁴ νοῦς, ὁ, mind, reasoning faculty. ⁵ πληροφορέω, fulfill, accomplish fully. ⁶ φρονέω, think, judge. ⁷ εὐχαριστεῖω, give thanks, thank. ⁸ κυριεύω, be lord over, rule. ⁹ ἐξουθενέω, despise, ignore. ¹⁰ παρίστημι, be present, stand by. ¹¹ βῆμα, τος, τό, judgment seat. ¹² κάμπτω, bend, bow. ¹³ γόνυ, ατος, τό, knee. ¹⁴ ἐξομολογέω, confess, profess. ¹⁵ ἄρα, so, then.

δώσει τῷ θεῷ.

Μηκέτι¹ οὖν ἀλλήλους κρίνωμεν· ἀλλὰ τοῦτο κρίνατε μᾶλλον, τὸ μὴ τιθέναι 13
 πρόσκομμα² τῷ ἀδελφῷ ἢ σκάνδαλον.³ Οἶδα καὶ πέπεισμαι ἐν κυρίῳ Ἰησοῦ, 14
 ὅτι οὐδὲν κοινὸν⁴ δι' αὐτοῦ· εἰ μὴ τῷ λογιζομένῳ⁵ τι κοινὸν⁴ εἶναι, ἐκείνῳ κοινόν.
 Εἰ δὲ διὰ βρώμα⁶ ὁ ἀδελφός σου λυπεῖται,⁷ οὐκέτι⁸ κατὰ ἀγάπην περιπατεῖς. 15
 Μὴ τῷ βρώματι⁶ σου ἐκείνον ἀπόλλυε, ὑπὲρ οὗ χριστὸς ἀπέθανεν. Μὴ 16
 βλασφημείσθω⁹ οὖν ὑμῶν τὸ ἀγαθόν· οὐ γάρ ἐστιν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ βρώσις 17
 καὶ πόσις,¹¹ ἀλλὰ δικαιοσύνη καὶ εἰρήνη καὶ χαρὰ ἐν πνεύματι ἁγίῳ. Ὁ γὰρ ἐν 18
 τούτοις δουλεύων¹² τῷ χριστῷ εὐάρεστος¹³ τῷ θεῷ, καὶ δόκιμος¹⁴ τοῖς
 ἀνθρώποις. Ἄρα¹⁵ οὖν τὰ τῆς εἰρήνης διώκωμεν,¹⁶ καὶ τὰ τῆς οἰκοδομῆς¹⁷ τῆς εἰς 19
 ἀλλήλους. Μὴ ἕνεκεν¹⁸ βρώματος⁶ κατάλυε¹⁹ τὸ ἔργον τοῦ θεοῦ. Πάντα μὲν 20
 καθαρὰ,²⁰ ἀλλὰ κακὸν τῷ ἀνθρώπῳ τῷ διὰ προσκόμματος² ἐσθίουσι. Καλὸν τὸ 21

¹μηκέτι, no longer. ²πρόσκομμα, τος, τό, stumbling, occasion of stumbling. ³σκάνδαλον, ου, τό, cause of stumbling, snare. ⁴κοινός, common, unclean. ⁵λογίζομαι, calculate, consider. ⁶βρώμα, τος, τό, food, food of any kind. ⁷λυπέω, grieve, pain. ⁸οὐκέτι, no longer, no more. ⁹βλασφημέω, revile, blaspheme. ¹⁰βρώσις, εως, ἡ, eating, food. ¹¹πόσις, εως, ἡ, drinking, drink. ¹²δουλεύω, serve, am a slave. ¹³εὐάρεστος, well-pleasing, acceptable. ¹⁴δόκιμος, tested, approved. ¹⁵ἄρα, so, then. ¹⁶διώκω, pursue, persecute. ¹⁷οἰκοδομή, ἡς, ἡ, building, edification. ¹⁸ἕνεκεν, for the sake of, on account of. ¹⁹καταλύω, destroy, lodge. ²⁰καθαρός, clean, pure.

μὴ φαγεῖν κρέα,¹ μὴδὲ πιεῖν οἶνον,² μὴδὲ ἐν ᾧ ὁ ἀδελφός σου προσκόπτει³ ἢ
 σκανδαλίζεται⁴ ἢ ἀσθενεῖ.⁵ Σὺ πίστιν ἔχεις; Κατὰ σεαυτὸν⁶ ἔχε ἐνώπιον τοῦ²²
 θεοῦ. Μακάριος ὁ μὴ κρίνων ἑαυτὸν ἐν ᾧ δοκιμάζει.⁷ Ὁ δὲ διακρινόμενος,⁸ ἐὰν²³
 φάγη, κατακέκριται,⁹ ὅτι οὐκ ἐκ πίστεως: πᾶν δὲ ὃ οὐκ ἐκ πίστεως, ἁμαρτία
 ἐστίν.

Τῷ δὲ δυναμένῳ ὑμᾶς στηρίξαι¹⁰ κατὰ τὸ εὐαγγέλιόν μου καὶ τὸ κήρυγμα¹¹²⁴
 Ἰησοῦ χριστοῦ, κατὰ ἀποκάλυψιν¹² μυστηρίου¹³ χρόνοις αἰωνίοις σεσιγημένου,¹⁴
 φανερωθέντος¹⁵ δὲ νῦν, διὰ τε γραφῶν προφητικῶν,¹⁶ κατ' ἐπιταγὴν¹⁷ τοῦ²⁵
 αἰωνίου θεοῦ, εἰς ὑπακοήν¹⁸ πίστεως εἰς πάντα τὰ ἔθνη γνωρισθέντος,¹⁹ μόνῳ²⁶
 σοφῷ²⁰ θεῷ, διὰ Ἰησοῦ χριστοῦ, ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

¹ κρέας, τό, meat, flesh. ² οἶνος, ου, ὁ, wine. ³ προσκόπτω, strike against, stumble. ⁴ σκανδαλίζω, cause to stumble. ⁵ ἀσθενέω, be weak, sick. ⁶ σεαυτοῦ, yourself, of you. ⁷ δοκιμάζω, prove, approve. ⁸ διακρίνω, discriminate, judge. ⁹ κατακρίνω, condemn. ¹⁰ στηρίζω, establish, fix firmly. ¹¹ κήρυγμα, τος, τό, proclamation, preaching. ¹² ἀποκάλυψις, εως, ἡ, revelation, unveiling. ¹³ μυστήριον, ου, τό, secret, mystery. ¹⁴ σιγάω, be silent, become silent. ¹⁵ φανερώω, reveal, manifest. ¹⁶ προφητικός, prophetic. ¹⁷ ἐπιταγή, ἡς, ἡ, command, commandment. ¹⁸ ὑπακοή, ἡς, ἡ, obedience. ¹⁹ γνωρίζω, make known, declare. ²⁰ σοφός, wise.

Ὅφειλομεν¹ δὲ ἡμεῖς οἱ δυνατοί² τὰ ἀσθενήματα³ τῶν ἀδυνάτων⁴ βαστάζειν,⁵ καὶ **15**
 μὴ ἑαυτοῖς ἀρέσκειν.⁶ Ἐκαστος ἡμῶν τῷ πλησίον⁷ ἀρεσκέτω⁶ εἰς τὸ ἀγαθὸν **2**
 πρὸς οἰκοδομήν.⁸ Καὶ γὰρ ὁ χριστὸς οὐχ ἑαυτῷ ἤρεσεν,⁶ ἀλλὰ, καθὼς **3**
 γέγραπται, Οἱ ὀνειδισμοὶ⁹ τῶν ὀνειδιζόντων¹⁰ σε ἐπέπεσον¹¹ ἐπ' ἐμέ. Ὅσα γὰρ **4**
 προεγράφη,¹² εἰς τὴν ἡμετέραν¹³ διδασκαλίαν¹⁴ προεγράφη,¹² ἵνα διὰ τῆς
 ὑπομονῆς¹⁵ καὶ διὰ τῆς παρακλήσεως¹⁶ τῶν γραφῶν τὴν ἐλπίδα ἔχωμεν. Ὁ δὲ **5**
 θεὸς τῆς ὑπομονῆς¹⁵ καὶ τῆς παρακλήσεως¹⁶ δώῃ ὑμῖν τὸ αὐτὸ φρονεῖν¹⁷ ἐν
 ἀλλήλοις κατὰ χριστὸν Ἰησοῦν: ἵνα ὁμοθυμαδὸν¹⁸ ἐν ἐνὶ στόματι δοξάζητε τὸν **6**
 θεὸν καὶ πατέρα τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ χριστοῦ. Διὸ προσλαμβάνεσθε¹⁹ **7**
 ἀλλήλους, καθὼς καὶ ὁ χριστὸς προσελάβετο¹⁹ ὑμᾶς, εἰς δόξαν θεοῦ. Λέγω δέ, **8**
 χριστὸν Ἰησοῦν διάκονον²⁰ γεγενῆσθαι περιτομῆς²¹ ὑπὲρ ἀληθείας θεοῦ, εἰς τὸ
 βεβαιῶσαι²² τὰς ἐπαγγελίας τῶν πατέρων: τὰ δὲ ἔθνη ὑπὲρ ἐλέους²³ δοξάσαι τὸν **9**

¹ ὀφείλω, owe, ought. ² δυνατός, powerful, possible. ³ ἀσθένημα, τος, τό, weakness, infirmity. ⁴ ἀδύνατος, impossible, unable. ⁵ βαστάζω, bear, carry. ⁶ ἀρέσκω, please, serve. ⁷ πλησίον, near, neighbor (as a noun). ⁸ οἰκοδομή, ἥς, ἡ, building, edification. ⁹ ὀνειδισμός, οὖ, ὁ, reproach, reviling. ¹⁰ ὀνειδίζω, reproach, revile. ¹¹ ἐπιπίπτω, fall upon, press upon. ¹² προγράφω, write before, write previously. ¹³ ἡμέτερος, our, our own. ¹⁴ διδασκαλία, ας, ἡ, teaching, doctrine. ¹⁵ ὑπομονή, ἥς, ἡ, endurance, perseverance. ¹⁶ παράκλησις, εως, ἡ, exhortation, consolation. ¹⁷ φρονέω, think, judge. ¹⁸ ὁμοθυμαδόν, with one accord, with one mind. ¹⁹ προσλαμβάνω, take to myself, welcome. ²⁰ διάκονος, ου, ὁ, minister, deacon. ²¹ περιτομή, ἥς, ἡ, circumcision. ²² βεβαιῶω, confirm, secure. ²³ ἔλεος, ους, ὁ, pity, mercy.

θεόν, καθὼς γέγραπται, Διὰ τοῦτο ἐξομολογήσομαι¹ σοι ἐν ἔθνεσιν, καὶ τῷ
 ὀνόματί σου ψαλῶ.² Καὶ πάλιν λέγει, Εὐφράνθητε,³ ἔθνη, μετὰ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ. 10
 Καὶ πάλιν, Αἰνεῖτε⁴ τὸν κύριον πάντα τὰ ἔθνη, καὶ ἐπαινέσατε⁵ αὐτὸν πάντες 11
 οἱ λαοί. Καὶ πάλιν Ἡσαΐας⁶ λέγει, Ὡς τὸ ῥίζα⁷ τοῦ Ἰεσσαί, καὶ ὁ ἀνιστάμενος 12
 ἄρχειν ἐθνῶν: ἐπ' αὐτῷ ἔθνη ἐλπιούσιν.⁸ Ὁ δὲ θεὸς τῆς ἐλπίδος πληρώσαι ὑμᾶς 13
 πάσης χαρᾶς καὶ εἰρήνης ἐν τῷ πιστεύειν, εἰς τὸ περισσεύειν⁹ ὑμᾶς ἐν τῇ ἐλπίδι,
 ἐν δυνάμει πνεύματος ἁγίου.

Πέπεισμαι δέ, ἀδελφοί μου, καὶ αὐτὸς ἐγὼ περὶ ὑμῶν, ὅτι καὶ αὐτοὶ μεστοί¹⁰ ἐστε 14
 ἀγαθωσύνης,¹¹ πεπληρωμένοι πάσης γνώσεως,¹² δυνάμενοι καὶ ἄλλους
 νουθετεῖν.¹³ Τολμηρότερον¹⁴ δὲ ἔγραψα ὑμῖν, ἀδελφοί, ἀπὸ μέρους,¹⁵ ὥς 15
 ἐπαναμιμνήσκων¹⁶ ὑμᾶς, διὰ τὴν χάριν τὴν δοθεῖσάν μοι ὑπὸ τοῦ θεοῦ, εἰς τὸ 16
 εἶναί με λειτουργὸν¹⁷ Ἰησοῦ χριστοῦ εἰς τὰ ἔθνη, ἱεουργοῦντα¹⁸ τὸ εὐαγγέλιον

¹ ἐξομολογέω, confess, profess. ² ψάλλω, sing, sing praise. ³ εὐφραίνω, rejoice, cheer. ⁴ αἰνέω, praise. ⁵ ἐπαινέω, praise, commend. ⁶ Ἡσαΐας, ου, ὁ, Isaiah. ⁷ ῥίζα, ης, ἡ, root, that which grows from the root. ⁸ ἐλπίζω, hope, hope for. ⁹ περισσεύω, abound, be rich. ¹⁰ μεστός, full. ¹¹ ἀγαθωσύνη, ης, ἡ, goodness. ¹² γνώσις, εως, ἡ, wisdom, knowledge. ¹³ νουθετέω, admonish, exhort. ¹⁴ τολμηρότερον, more boldly. ¹⁵ μέρος, ους, τό, part, portion. ¹⁶ ἐπαναμιμνήσκω, remind. ¹⁷ λειτουργός, οὔ, ὁ, minister, servant. ¹⁸ ἱεουργέω, perform holy service, act as a priest.

τοῦ θεοῦ, ἵνα γένηται ἡ προσφορά¹ τῶν ἐθνῶν εὐπρόσδεκτος,² ἡγιασμένη³ ἐν
 πνεύματι ἁγίῳ. Ἐχω οὖν καύχησιν⁴ ἐν χριστῷ Ἰησοῦ τὰ πρὸς τὸν θεόν. Οὐ γὰρ 17
 τολμήσω⁵ λαλεῖν τι ὧν οὐ κατειργάσατο⁶ χριστὸς δι' ἐμοῦ, εἰς ὑπακοήν⁷ ἐθνῶν,
 λόγῳ καὶ ἔργῳ, ἐν δυνάμει σημείων καὶ τεράτων,⁸ ἐν δυνάμει πνεύματος θεοῦ: 19
 ὥστε με ἀπὸ Ἱερουσαλὴμ καὶ κύκλῳ⁹ μέχρι¹⁰ τοῦ Ἰλλυρικοῦ¹¹ πεπληρωκέναι τὸ
 εὐαγγέλιον τοῦ χριστοῦ: οὕτως δὲ φιλοτιμούμενον¹² εὐαγγελίζεσθαι, οὐχ ὅπου 20
 ὠνομάσθη¹³ χριστός, ἵνα μὴ ἐπ' ἀλλότριον¹⁴ θεμέλιον¹⁵ οἰκοδομῶ:¹⁶ ἀλλά, 21
 καθὼς γέγραπται, Οἷς οὐκ ἀνηγγέλη¹⁷ περὶ αὐτοῦ, ὄψονται: καὶ οἱ οὐκ
 ἀκηκόασιν συνήσουσιν.¹⁸

Διὸ καὶ ἐνεκοπτόμην¹⁹ τὰ πολλὰ τοῦ ἐλθεῖν πρὸς ὑμᾶς: νυνὶ²⁰ δὲ μηκέτι²¹ τόπον 22
 ἔχων ἐν τοῖς κλίμασιν²² τούτοις, ἐπιποθίαν²³ δὲ ἔχων τοῦ ἐλθεῖν πρὸς ὑμᾶς ἀπὸ

¹προσφορά, ᾱς, ἡ, offering, sacrifice. ²εὐπρόσδεκτος, acceptable, well-received. ³ἁγιάζω, make holy, consecrate. ⁴καύχησις, εως, ἡ, boasting, act of boasting. ⁵τολμάω, dare, endure. ⁶κατεργάζομαι, work out, produce. ⁷ὑπακοή, ἡς, ἡ, obedience. ⁸τέρας, ατος, τό, wonder, portent. ⁹κύκλος, ου, ὁ, circle. ¹⁰μέχρι, until, as far as (gen). ¹¹Ἰλλυρικόν, οῦ, τό, Illyricum. ¹²φιλοτιμέομαι, have as an ambition, aspire to. ¹³ὀνομάζω, name, give a name to. ¹⁴ἀλλότριος, strange, foreign. ¹⁵θεμέλιος, ου, ὁ, foundation. ¹⁶οἰκοδομέω, I build, I construct. ¹⁷ἀναγγέλλω, announce, report. ¹⁸συνίημι, understand, consider. ¹⁹ἐγκόπτω, impede, detain. ²⁰νυνί, now, already. ²¹μηκέτι, no longer. ²²κλίμα, τος, τό, region, territory. ²³ἐπιποθία, ας, ἡ, longing, desire.

πολλῶν ἐτῶν,¹ ὥς ἐὰν πορεύωμαι εἰς τὴν Σπανίαν,² ἐλεύσομαι πρὸς ὑμᾶς: 24

ἐλπίζω³ γὰρ διαπορευόμενος⁴ θεάσασθαι⁵ ὑμᾶς, καὶ ὑφ' ὑμῶν προπεμφθῆναι⁶

ἐκεῖ, ἐὰν ὑμῶν πρῶτον ἀπὸ μέρους⁷ ἐμπλησθῶ.⁸ Νυνὶ⁹ δὲ πορεύομαι εἰς 25

Ἱερουσαλήμ, διακονῶν¹⁰ τοῖς ἀγίοις. Εὐδόκησαν¹¹ γὰρ Μακεδονία¹² καὶ Ἀχαΐα¹³ 26

κοινωνίαν¹⁴ τινὰ ποιήσασθαι εἰς τοὺς πτωχοὺς¹⁵ τῶν ἀγίων τῶν ἐν Ἱερουσαλήμ. 27

Εὐδόκησαν¹¹ γάρ, καὶ ὀφειλέται¹⁶ αὐτῶν εἰσιν. Εἰ γὰρ τοῖς πνευματικοῖς¹⁷

αὐτῶν ἐκοινώνησαν¹⁸ τὰ ἔθνη, ὀφείλουσιν¹⁹ καὶ ἐν τοῖς σαρκικοῖς²⁰

λειτουργῆσαι²¹ αὐτοῖς. Τοῦτο οὖν ἐπιτελέσας,²² καὶ σφραγισάμενος²³ αὐτοῖς τὸν 28

καρπὸν τοῦτον, ἀπελεύσομαι δι' ὑμῶν εἰς τὴν Σπανίαν.² Οἶδα δὲ ὅτι 29

ἐρχόμενος πρὸς ὑμᾶς ἐν πληρώματι²⁴ εὐλογίας²⁵ τοῦ εὐαγγελίου τοῦ χριστοῦ

ἐλεύσομαι.

¹ ἔτος, οὗς, τό, year. ² Σπανία, ας, ἡ, Spain. ³ ἐλπίζω, hope, hope for. ⁴ διαπορεύομαι, pass across, journey through. ⁵ θεάομαι, look at, behold. ⁶ προπέμπω, send before, send forth. ⁷ μέρος, οὗς, τό, part, portion. ⁸ ἐμπίπλημι, fill up, satisfy. ⁹ νυνί, now, already. ¹⁰ διακονέω, serve, minister. ¹¹ εὐδοκέω, think it good, be well pleased with. ¹² Μακεδονία, ας, ἡ, Macedonia. ¹³ Ἀχαΐα, ας, ἡ, Achaia. ¹⁴ κοινωνία, ας, ἡ, fellowship, contribution. ¹⁵ πτωχός, poor, poor man (as a noun). ¹⁶ ὀφειλέτης, ου, ὁ, debtor, sinner. ¹⁷ πνευματικός, spiritual. ¹⁸ κοινωνέω, have a share of, share. ¹⁹ ὀφείλω, owe, ought. ²⁰ σαρκικός, fleshly, carnal. ²¹ λειτουργέω, minister, serve. ²² ἐπιτελέω, complete, perform. ²³ σφραγίζω, seal, set a seal upon. ²⁴ πλήρωμα, τος, τό, fullness, fulfillment. ²⁵ εὐλογία, ας, ἡ, blessing, adulation.

Παρακαλῶ δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί, διὰ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ χριστοῦ, καὶ διὰ τῆς 30
 ἀγάπης τοῦ πνεύματος, συναγωνίσασθαι¹ μοι ἐν ταῖς προσευχαῖς² ὑπὲρ ἐμοῦ
 πρὸς τὸν θεόν: ἵνα ῥυσθῶ³ ἀπὸ τῶν ἀπειθούντων⁴ ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ,⁵ καὶ ἵνα ἡ 31
 διακονία⁶ μου ἢ εἰς Ἱερουσαλὴμ εὐπρόσδεκτος⁷ γένηται τοῖς ἀγίοις: ἵνα ἐν χαρᾷ 32
 ἔλθω πρὸς ὑμᾶς διὰ θελήματος θεοῦ, καὶ συναναπαύσωμαι⁸ ὑμῖν. Ὁ δὲ θεὸς 33
 τῆς εἰρήνης μετὰ πάντων ὑμῶν. Ἀμήν.

Συνίστημι⁹ δὲ ὑμῖν Φοίβην¹⁰ τὴν ἀδελφὴν¹¹ ἡμῶν, οὗσαν διάκονον¹² τῆς 16
 ἐκκλησίας τῆς ἐν Κεγχρεαῖς:¹³ ἵνα αὐτὴν προσδέξησθε¹⁴ ἐν κυρίῳ ἀξίως¹⁵ τῶν 2
 ἀγίων, καὶ παραστήτε¹⁶ αὐτῇ ἐν ᾧ ἂν ὑμῶν χρήζη¹⁷ πράγματι:¹⁸ καὶ γὰρ αὐτὴ
 προστάτις¹⁹ πολλῶν ἐγενήθη, καὶ αὐτοῦ ἐμοῦ.

¹ συναγωνίζομαι, strive together. ² προσευχή, ἡς, ἡ, prayer, place for prayer. ³ ῥύομαι, rescue, save. ⁴ ἀπειθέω, disbelieve, disobey. ⁵ Ἰουδαία, ας, ἡ, Judea. ⁶ διακονία, ας, ἡ, waiting at table, service. ⁷ εὐπρόσδεκτος, acceptable, well-received. ⁸ συναναπαύομαι, rest with, rest along with. ⁹ συνίστημι, commend (transitive), stand with. ¹⁰ Φοίβη, ης, ἡ, Phoebe. ¹¹ ἀδελφή, ἡς, ἡ, sister. ¹² διάκονος, ου, ὁ, minister, deacon. ¹³ Κεγχρεαί, ὠν, ἡ, Cenchreae. ¹⁴ προσδέχομαι, receive, wait for. ¹⁵ ἀξίως, worthily, in a manner worthy of. ¹⁶ παρίστημι, be present, stand by. ¹⁷ χρήζω, need, have need of. ¹⁸ πρᾶγμα, τος, τό, deed, matter. ¹⁹ προστάτις, ιδος, ἡ, patron, benefactor.

Ἀσπάσασθε Πρίσκαν¹ καὶ Ἀκύλαν² τοὺς συνεργούς³ μου ἐν χριστῷ Ἰησοῦ, ³
 οἵτινες ὑπὲρ τῆς ψυχῆς μου τὸν ἑαυτῶν τράχηλον⁴ ὑπέθηκαν,⁵ οἷς οὐκ ἐγὼ
 μόνος⁶ εὐχαριστῶ,⁷ ἀλλὰ καὶ πᾶσαι αἱ ἐκκλησίαι τῶν ἐθνῶν· καὶ τὴν κατ' οἶκον ⁵
 αὐτῶν ἐκκλησίαν. Ἀσπάσασθε Ἐπαίνετον⁸ τὸν ἀγαπητόν μου, ὃς ἐστίν
 ἀπαρχή⁹ τῆς Ἀχαΐας¹⁰ εἰς χριστόν. Ἀσπάσασθε Μαριάμ, ἥτις πολλὰ ἐκοπίασεν ⁶
 εἰς ἡμᾶς. Ἀσπάσασθε Ἀνδρόνικον¹² καὶ Ἰουνίαν¹³ τοὺς συγγενεῖς¹⁴ μου καὶ ⁷
 συναιχμαλώτους¹⁵ μου, οἵτινές εἰσιν ἐπίσημοι¹⁶ ἐν τοῖς ἀποστόλοις, οἱ καὶ πρὸ¹⁷
 ἐμοῦ γεγόνασιν ἐν χριστῷ. Ἀσπάσασθε Ἀμπλίαν¹⁸ τὸν ἀγαπητόν μου ἐν κυρίῳ. ⁸
 Ἀσπάσασθε Οὐρβανὸν¹⁹ τὸν συνεργὸν³ ἡμῶν ἐν χριστῷ, καὶ Στάχυν²⁰ τὸν ⁹
 ἀγαπητόν μου. Ἀσπάσασθε Ἀπελλῆν²¹ τὸν δόκιμον²² ἐν χριστῷ. Ἀσπάσασθε ¹⁰
 τοὺς ἐκ τῶν Ἀριστοβούλου.²³ Ἀσπάσασθε Ἡρωδίωνα²⁴ τὸν συγγενῆ¹⁴ μου. ¹¹
 Ἀσπάσασθε τοὺς ἐκ τῶν Ναρκίσσου,²⁵ τοὺς ὄντας ἐν κυρίῳ. Ἀσπάσασθε ¹²

¹ Πρίσκα, ἡ, Prisca, Priscilla. ² Ἀκύλας, ὁ, Aquila. ³ συνεργός, οὐ, ὁ, fellow worker. ⁴ τράχηλος, οὐ, ὁ, neck. ⁵ ὑποτίθηναι, lay down, make known. ⁶ μόνος, only, alone. ⁷ εὐχαριστέω, give thanks, thank. ⁸ Ἐπαίνετος, οὐ, ὁ, Epānetus. ⁹ ἀπαρχή, ἡς, ἡ, first fruit. ¹⁰ Ἀχαΐα, ας, ἡ, Achaia. ¹¹ κοπιᾶω, toil, labor. ¹² Ἀνδρόνικος, οὐ, ὁ, Andronicus. ¹³ Ἰουνιάς, ᾱ, ὁ, Junias, Junia. ¹⁴ συγγενής, kindred, relative. ¹⁵ συναιχμάλωτος, οὐ, ὁ, fellow prisoner, fellow captive. ¹⁶ ἐπίσημος, splendid, outstanding. ¹⁷ πρό, before (gen), before. ¹⁸ Ἀμπλίας, οὐ, ὁ, Ampliatius. ¹⁹ Οὐρβανός, οὐ, ὁ, Urbanus. ²⁰ στάχυς, υος, ὁ, Stachys, head of grain. ²¹ Ἀπελλῆς, οὐ, ὁ, Apelles. ²² δόκιμος, tested, approved. ²³ Ἀριστόβουλος, οὐ, ὁ, Aristobulus. ²⁴ Ἡρωδίων, ωνος, ὁ, Herodion. ²⁵ Νάρκισσος, οὐ, ὁ, Narcissus.

Τρύφαιναν¹ καὶ Τρυφῶσαν² τὰς κοπιώσας³ ἐν κυρίῳ. Ἀσπάσασθε Περσίδα⁴
 τὴν ἀγαπητήν, ἣτις πολλὰ ἐκοπίασεν³ ἐν κυρίῳ. Ἀσπάσασθε Ῥούφον⁵ τὸν 13
 ἐκλεκτὸν⁶ ἐν κυρίῳ, καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ καὶ ἐμοῦ. Ἀσπάσασθε Ἀσύγκριτον,⁷ 14
 Φλέγοντα,⁸ Ἑρμᾶν,⁹ Πατρόβαν,¹⁰ Ἑρμῆν,¹¹ καὶ τοὺς σὺν αὐτοῖς ἀδελφούς. 15
 Ἀσπάσασθε Φιλόλογον¹² καὶ Ἰουλίαν,¹³ Νηρέα¹⁴ καὶ τὴν ἀδελφὴν¹⁵ αὐτοῦ, καὶ
 Ὀλυμπᾶν,¹⁶ καὶ τοὺς σὺν αὐτοῖς πάντας ἀγίους. Ἀσπάσασθε ἀλλήλους ἐν 16
 φιλήματι¹⁷ ἀγίῳ. Ἀσπάζονται ὑμᾶς αἱ ἐκκλησίαι τοῦ χριστοῦ.

Παρακαλῶ δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί, σκοπεῖν¹⁸ τοὺς τὰς διχοστασίας¹⁹ καὶ τὰ σκάνδαλα, 17
 παρὰ τὴν διδαχὴν²¹ ἣν ὑμεῖς ἐμάθετε,²² ποιῶντας: καὶ ἐκκλίνετε²³ ἀπ' αὐτῶν. 18
 Οἱ γὰρ τοιοῦτοι τῷ κυρίῳ ἡμῶν Ἰησοῦ χριστῷ οὐ δουλεύουσιν,²⁴ ἀλλὰ τῇ
 ἑαυτῶν κοιλίᾳ:²⁵ καὶ διὰ τῆς χρηστολογίας²⁶ καὶ εὐλογίας²⁷ ἐξαπατῶσιν²⁸ τὰς

¹ Τρύφαινα, ης, ἡ, Tryphena, Tryphaena. ² Τρυφῶσα, ης, ἡ, Tryphosa. ³ κοπιᾶω, toil, labor. ⁴ Περσίς, ἴδος, ἡ, Persis. ⁵ Ρούφος, ου, ὁ, Rufus. ⁶ ἐκλεκτός, chosen, elect. ⁷ Ἀσύγκριτος, ου, ὁ, Asyncritus. ⁸ Φλέγων, οντος, ὁ, Phlegon. ⁹ Ἑρμᾶς, ᾱ, ὁ, Hermas. ¹⁰ Πατρόβας, ᾱ, ὁ, Patrobas. ¹¹ Ἑρμῆς, οὔ, ὁ, Hermes. ¹² Φιλόλογος, ου, ὁ, Philologus. ¹³ Ἰουλία, ας, ἡ, Julia. ¹⁴ Νηρεὺς, ἑως, ὁ, Nereus. ¹⁵ ἀδελφή, ἥς, ἡ, sister. ¹⁶ Ὀλυμπᾶς, ᾱ, ὁ, Olympas. ¹⁷ φίλημα, τος, τό, kiss. ¹⁸ σκοπέω, look at, contemplate. ¹⁹ διχοστασία, ας, ἡ, dissension, division. ²⁰ σκάνδαλον, ου, τό, cause of stumbling, snare. ²¹ διδαχή, ἥς, ἡ, teaching, instruction. ²² μανθάνω, learn, ascertain. ²³ ἐκκλίνω, deviate, turn away. ²⁴ δουλεύω, serve, am a slave. ²⁵ κοιλία, ας, ἡ, belly, womb. ²⁶ χρηστολογία, ας, ἡ, smooth, plausible speech. ²⁷ εὐλογία, ας, ἡ, blessing, adulation. ²⁸ ἐξαπατάω, seduce wholly, deceive.

καρδίας τῶν ἀκάκων.¹ Ἡ γὰρ ὑμῶν ὑπακοή² εἰς πάντας ἀφίκετο.³ Χαίρω οὖν τὸ 19
 ἐφ' ὑμῖν· θέλω δὲ ὑμᾶς σοφοὺς⁴ μὲν εἶναι εἰς τὸ ἀγαθόν, ἀκεραίους⁵ δὲ εἰς τὸ
 κακόν. Ὁ δὲ θεὸς τῆς εἰρήνης συντρίψει⁶ τὸν Σατανᾶν⁷ ὑπὸ τοὺς πόδας ὑμῶν ἐν 20
 τάχει.⁸

Ἡ χάρις τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ χριστοῦ μεθ' ὑμῶν.

Ἀσπάζονται ὑμᾶς Τιμόθεος⁹ ὁ συνεργός¹⁰ μου, καὶ Λούκιος¹¹ καὶ Ἰάσων¹² καὶ 21
 Σωσίπατρος¹³ οἱ συγγενεῖς¹⁴ μου. Ἀσπάζομαι ὑμᾶς ἐγὼ Τέρτιος,¹⁵ ὁ γράψας τὴν 22
 ἐπιστολήν,¹⁶ ἐν κυρίῳ. Ἀσπάζεται ὑμᾶς Γάϊος¹⁷ ὁ ξένος¹⁸ μου καὶ τῆς ἐκκλησίας 23
 ὅλης. Ἀσπάζεται ὑμᾶς Ἑραστος¹⁹ ὁ οἰκονόμος²⁰ τῆς πόλεως, καὶ Κούαρτος²¹ ὁ
 ἀδελφός. Ἡ χάρις τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ χριστοῦ μετὰ πάντων ὑμῶν. Ἀμήν. 24

¹ ἄκακος, guileless, innocent. ² ὑπακοή, ἡς, ἡ, obedience. ³ ἀφικνέομαι, reach, arrive at. ⁴ σοφός, wise. ⁵ ἀκεραίος, unmixed, pure. ⁶ συντρίβω, break in pieces, crush. ⁷ Σατανᾶς, ᾱ, ὁ, Satan, adversary. ⁸ τάχος, οὖς, τό, speed, quickness. ⁹ Τιμόθεος, ου, ὁ, Timothy. ¹⁰ συνεργός, οὗ, ὁ, fellow worker. ¹¹ Λούκιος, ου, ὁ, Lucius. ¹² Ἰάσων, ονος, ὁ, Jason. ¹³ Σωσίπατρος, ου, ὁ, Sosipater. ¹⁴ συγγενής, kindred, relative. ¹⁵ Τέρτιος, ου, ὁ, Tertius. ¹⁶ ἐπιστολή, ἡς, ἡ, letter, dispatch. ¹⁷ Γάϊος, ου, ὁ, Gaius. ¹⁸ ξένος, strange, stranger. ¹⁹ Ἑραστος, ου, ὁ, Erastus. ²⁰ οἰκονόμος, ου, ὁ, manager, steward. ²¹ Κούαρτος, ου, ὁ, Quartus.